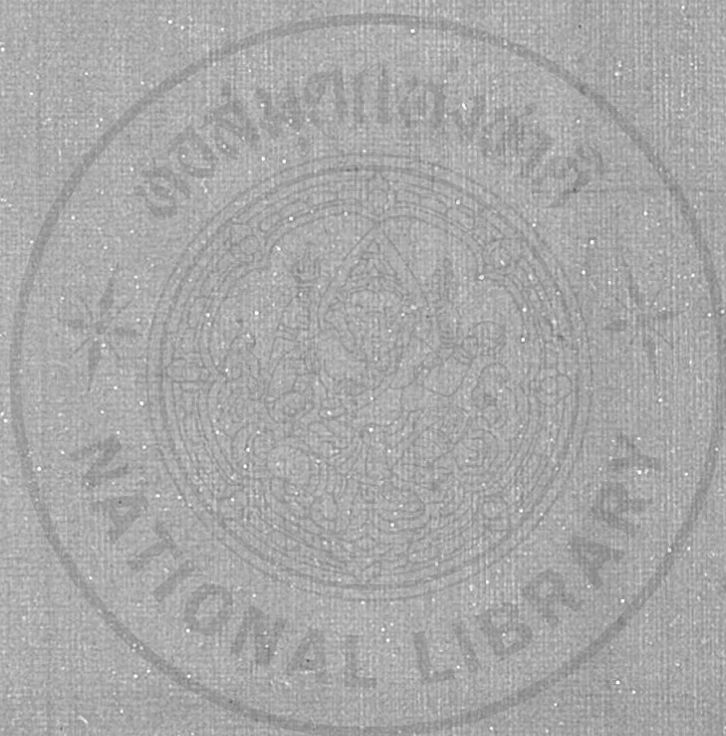
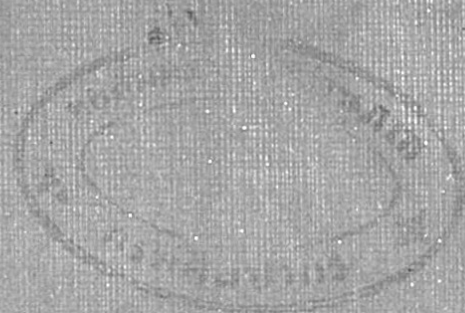
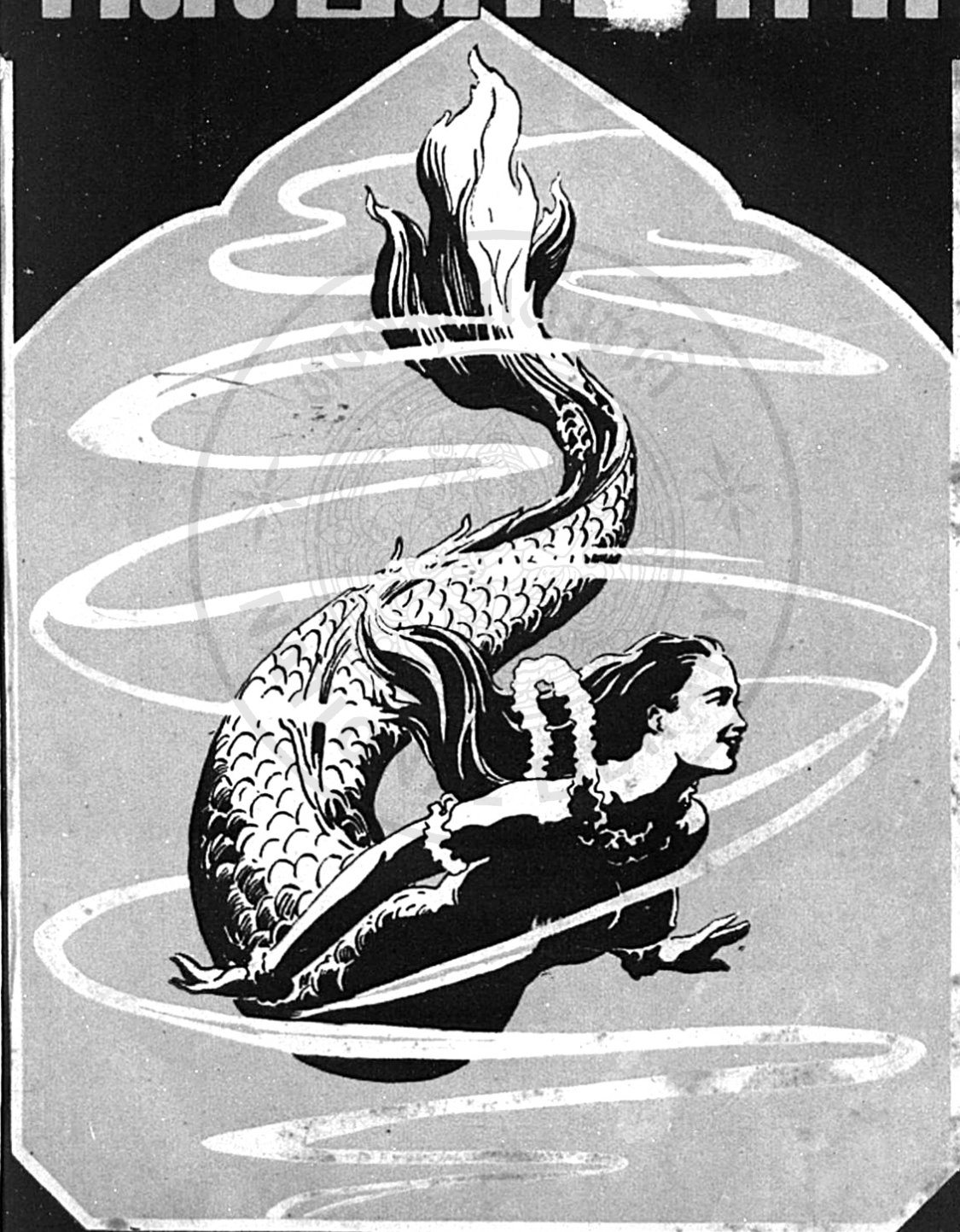

พ.ต.อ. น. น. น.

เกิดใหม่แล้ว

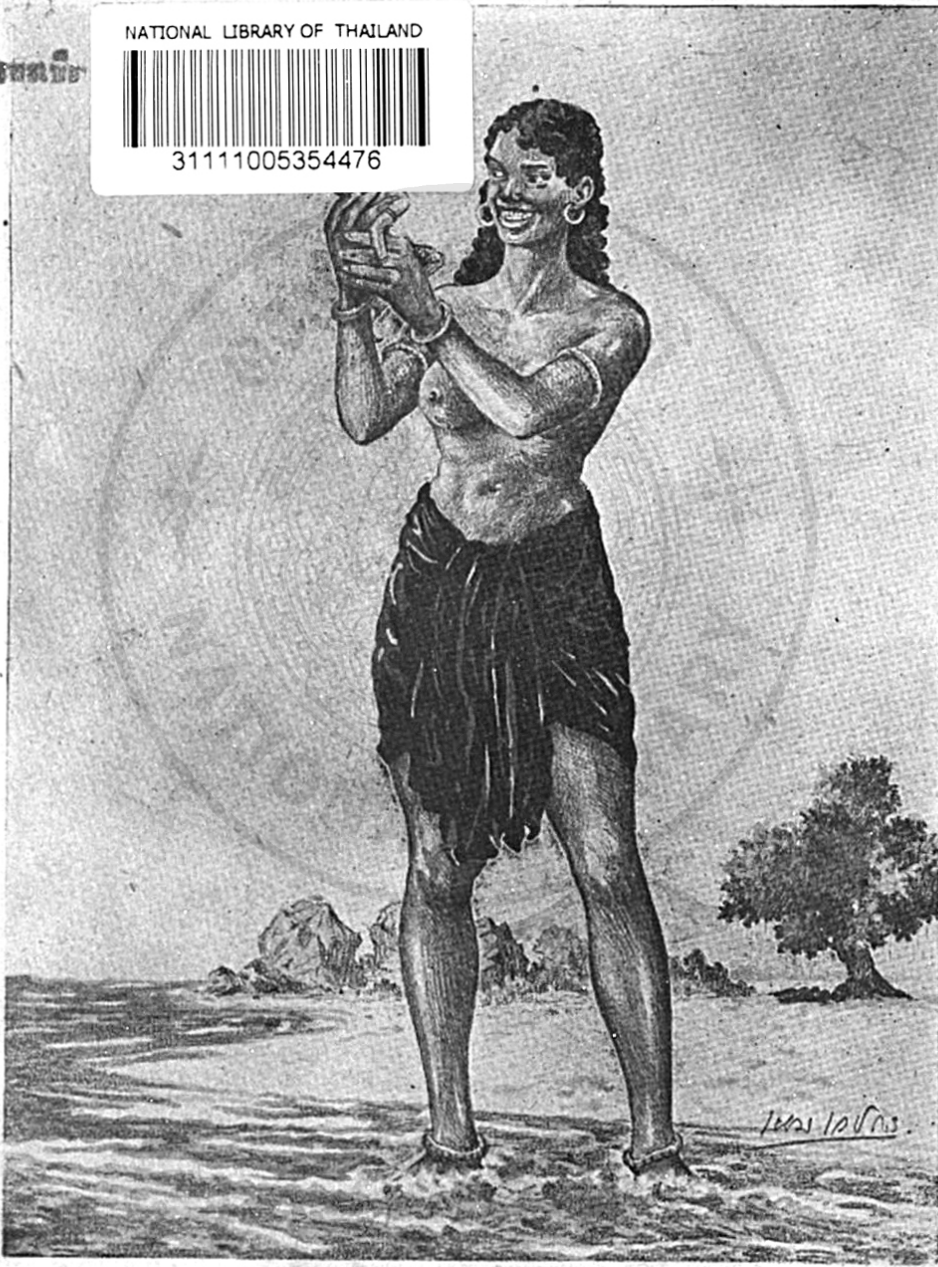
เลขที่ ๑๗

ก. ๓๕๑ - ก ๕๑๗

NATIONAL LIBRARY OF THAILAND

31111005354476

ขลุมนหมุนกลมดั่งลมพัด
กลับกะโดดลงน้ำเสี้ยงดำโครม

กอดกะหวัดอ้อมองค์พระชงโฉม
กะทุ้มโถมถีบดำไปถ้ำทอง

คำนำ

ย่อมเป็นที่รับรองกันโดยมากกว่า หนังสือพระอภัยมณี กลอน
สุภาพ ของสุนทรพู่ เป็นวรรณคดีชั้นเยี่ยมเรื่องหนึ่งของไทย และนัก
ศึกษาทางวรรณคดีย่อมถือเป็น แบบแผนของการแต่งการประพันธ์ทั้ง
ในเชิงกลอนและความไพเราะ ตลอดจนชั้นเชิงในทางกวีโวหาร และ
ดูเหมือนจะเป็นที่นิยมกันโดยมากกว่า ในบ้านคานีพนธ์ของสุนทรพู่ด้วย
กันแล้ว เรื่องพระอภัยมณีเป็นนิพนธ์ชั้นดีที่สุดของท่านมหากวีผู้
แต่บางที่ท่านผู้อ่านโดยมากในสมัยนี้ บางท่าน จะไม่ใคร่ได้ นึกไปถึง
ว่า เรื่องราวในหนังสือพระอภัยมณีคำกลอนนั้น แท้จริงได้แฝงเอา
เรื่องชีวิตของท่านมหากวีสุนทรพู่ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับสุนทรพู่ไว้
เกือบตลอดเรื่อง คำกลอนในเรื่องบางตอนก็เป็นคำระบายความในใจ
ของสุนทรพู่เอง หย่างชัด ๆ เป็นแต่ฝากไว้เป็น ความรู้สึก ของตัว
ละคอนบางตัวในเรื่องเท่านั้น เช่น ในตอนพรรณนาถึงความรักระหว่ง
สินสมุทรกับนางอรุณรสมิ์ ว่า

“คบชาววังครั้งไรได้แต่ทุกข์ ไม่มีสุขแสนวิตกเพียงอกหัก”

ผู้ที่ได้อ่านประวัติของสุนทรพู่ตามที่สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ
กรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงนิพนธ์ไว้ ย่อมซาบได้ คำว่า สุนทรพู่เอง
ได้ติดต่อกับชาววังมากเพียงไร แม้ในตอนอื่นๆ ของเรื่องก็เช่นกัน
ถ้าท่านผู้อ่านต้องการซาบซึ่งในรสแห่งบทกลอน ของท่านมหากวีของ
ไทยผู้นี้ ขอชักชวนให้อ่านประวัติและนิพนธ์เรื่องอื่นๆ เช่น นิราศ
ต่างๆ ของท่านประกอบกันไปด้วย เข้าใจว่าจะได้ซาบรสอย่างใหม่

แอบแฝงอยู่ นอกจากรสแห่งความไพเราะในเชิงกลอนและคติพจน์ตามทฤษฎีกันหยู่ทั่วไปแล้ว.

การที่สำนักพิมพ์จำหน่าย “อุดม” ได้จัดพิมพ์หนังสือเรื่องขึ้นจำหน่ายด้วยราคาอันย่อมเยา ด้วยมุ่งหมายให้วรรณคดีที่ดีเยี่ยมของไทยได้แพร่หลาย แม้ในสมัยเช่นนี้ จึงเป็นที่น่าอนุโมทนาอย่างยิ่ง.

กรมศิลปากร

30 เมษายน 2486

พระอภัยมณี

อุณทรณี

ตอนที่ 1

พระอภัยมณีกับศรีสุวรรณเรียนวิชา

๑ แด่ปางหลังยังมีกรุงกสิกร

สมมติวงศ์ชงนามท้าวสุทัศน์	ผ่านสมมติศรีคณานามธานี
อินทกรโกรไทยขาวสียเก้ายาชน	พู่เขาไซกเป็นกำแพงบูริศรี
สพริบพร้อมไพรฟ้าประชาชี	ชาวบุรีทรวาสถาวร
มีเอกของคั่นกลัดสนอควาซ	พระนางนาคนามประทุมเกสร
สนมนางแสนสุรางคนิก	กัณธินรนำรักถักธนา
มีโอวตสององค์ล้วนชงกลัดสน	ประไพพิศตรเพ็ญเทพเลขา
ขออภัยมณีเป็นพญา	พึงแสร้งขันสนสาธิต้าย
อินทกุมารศรีสุวรรณนั้นเป็นน้อง	เนื้อคังทองนพคนจำรูญศรี
พึงโสกันต์ขันสนสาธิต้าย	พระชนนรักใคร่คังนัยนา
สมเด็จท้าวบิทรุ่งค้ำถ่วงราชข	แสนสวาทถนุณย์สน่หา
ระเสกสละกรของสมมติชิตยา	แก้วชาตังไคไม่ชำนาน
จึงคำหวัคหวัคเวียกโอวตราช	มาริมอาสน์แท่นสุวรรณด้วยรหวาร
พ่อระแจ้งเจ้าจงจำคำโบราณ	อินชახชาณเชือกสักรชิตยา
ข้อมพากเพียรเวียนไสยสาครเวท	สิ่งวิเสสสียเสาะแสวงหา

ไต่ บ้องกันอันทรายนครา
พระฤๅณวิจักขณวงศ์สถิต
หาที่สำราไมถ์ช้านาณชาณ

๑ บัดนี้พ้นสองกัณฐ
จึงทูลความตามจิตเจตนา
ทวงแสงไปตำแหน่งสำนักปราชญ์
ก็สมจิตเหมือนลูกคึกทุกคืนวัน
แล้วก็นกรายบิฑูราชมาทรงค้
จะเดินทางกลางป่าพนาคอน
จะพุกาสารพิกษาหทัยยัง
แม่นหลดบนอนผ่อนพันทักขิพาล
พระพิน้องสององค์ซึ่งสถิต
พระเชษฐภคินีชาชวนน้องชาย
แล้วแต่องค์สอของเครื่องกัณฐ
แล้วถิลา มาสถิตบนแท่นทอง
จึงชวนกันจรวัดจากสถาน
สถิตจรแฉ่งกระจำคา

๑ ล่วงทำนบชนบทไปหลายบ้าน
เสียงเสือกวางกลางเนินพนมวัน
จนแสงทองรองเรืองอร่ามฟ้า
คนานกเรีงร้องคะนองไพร
ทั้งสององค์เห็นชอบเข้าผ่อนพัก
ครันหาบเห็นชอบเมื่อยล้าอุสาค์เกิน
บ้างผลึกออกออกผลพวงระย้า
พระอภัยมณีศรีสุวรรณ

คามกัณฐกัณฐาทย่างโบราณ
จงวิปริตเสาะแสวงแห่งสถาน
เป็นอาจารย์พากเพียรเรียนวิชา
ประนมทศธวัชวันทวัชบรรดา
ลูกคึกมาจะประมาณกัณฐครัน
ซึ่งรู้สาคราเวทวิเศษขยัน
พอแสงจันทร์แจ่มฟ้าจะลาจร
ทั้งสององค์ถุกตักแล้วตั้งสอน
จึงผ่อนครันจำคำโบราณ
จนลนงันน้ำท่ากระยาหาร
ออกยืนคานไกรของจึงสยาย
เคารพริบยังคมด้วยสัหมมาย
มาตวงสายสาครเวสบนเคียงรอง
เนาวิคตน์เรืองศรีไม่มีสอง
จนย่ำคองสุริยบนสนธิยา
ออกทวารเมื่องยวพิทสา
ทั้งสองวาเดินเรียงมาเคียงกัน
เข้าคองค่านแคนไพรพอไถ่ขัน
ให้หวนหวนวังเวงทวาคีทัก
พระสุริยาเยื้องเขมมเทลยมไศล
เสียงเวโรจกัณฐนั้นเนิน
ทยุคสำนักลำเนาพาเขาเงิน
พิศเพลินมิ่งไม้ในไพรวัน
ย่ำจำปาสุกรมมนมสุวรรณ
ท่างซึ่งกันเก็บพลางคามทางมา

พระพิเภกาทลงส่งไ้หน้อง
พระนังเกียมลฤ์ไ้พิยา
เห็นมะม่วงพวงผลพื้งสุกท่อม
ช้วยหวานปานเปวียบรสเนย
กรนสนแสงสุริยาภิพากร
ทั้งสองแสนเห็นชอบากล่ายากองค์
พระเชษฐภคชาติถึงโศสรวบ
หน้องคนึงถึงพลึงและนางนม

๑ สิบห้าวันคืนในไพรสนท
เรียกว่าบ้านจันทคามพรทมนพิริชา
อาวราชหนึ่งชำนานในการรบ
ว่าละของยังกันกายสกัน
อาวราชหนึ่งชำนานในการรบ
ผู้ไทพั้งวังเวงในวิณยา
อันสองท่านราชครันหุ่ยก
เป็นชื่อความคามมีวิชากร
มณีนผู้ไทโครจะเรียนวิชามัง
ถ้ามีทองแสนทำถึงมาถึงไ้

๑ วันนั้นพระอภัยมณีตรัสสุวรรณ
เห็นลิลิตยักไ้กัขไ้ทวาร
อันท่านครทูกักทำแทนน
จึงกำทรวักทรวักแก่พระนังยา
แต่เทียวกุเสียไ้หวัทั้งบ้านบ้าน
ทรวักพลางข้างเบองกันไ้ไป
เห็นแผ่นผาจารึกลายลิลิต

เค็นประคองเคียงกันด้วยทรรศา
ทั้งสองราเค็นคมแล้วชมเชย
ทำไม้งามนัย ๆ สอขเสวย
อิมแล้วเลบล่วงทางมากลางคง
สำนกันอนเนินผายี่ระหง
ยาทของส่วยมขอระยมกรม
อิกถำนันชัยนัยนางสนม
กัษมณียุเรศพระมารคา ฯ
ถึงทำนบ้านหนึ่งไ้ยทนต์หนา
มีทสาปาโมกข์หุ่สองคน
ถึงอาวราชมากังทำฝน
รักสาคนมิไ้ทักขคมสักรา
ทั้งคักสแสนเสนารเพราะนัถหนา
เคลมนิทราดิมกายคังว้ายปราน
จกจารักอกรวไ้หน้าบ้าน
แสนชำนานเลิศลยภไพโร
จงถำนหนึ่งสอแรงแถลงไซ
จึงระไ้ถ่สรวาวิชาการ ฯ

จรวรลเข้ามาถึงหน้าบ้าน
พระชงถำนแ่งจิตในกิจา
ผปากยเข้าเสนารเพราะนัถหนา
อันวิชาสั่งนพชอยไ้
ท่านอาวราชยังจะมีทูกไ้ไ้
ถึงคักไ้ยทนต์ครทูกำนัก
เข้าบันชิกถำนครุ้ประจักษ์

ท่านอาจารย์การกะของถักถ้องนัก
จึงขึ้นข่าวว่ากับพระน้องแก้ว
สองอาจารย์บ้านควงแก้ววิเชียร
อนุชาว่าการถักถ้อง
ถ้าเรียนรู้อาการของไก่อวองไว
พระเชษฐาว่าจึงแล้วเจ้าพี่
แต่ใจพินิจทางนักเลง
ถึงการเล่นเป็นท่ประโลมโลก
แต่ซัดสนงานจิตกึกประวิง

๑ สวัสดิ์วรรณปัญญาฉลาดแหลม
ข้ามระงคเวื่อนมนัสมิราดา
พอบุชาอาจารย์เฮาต่างทวีป
อันทวน้องนจะห้วยด้วยครุฑของ
ขอพระองค์จึงสัดเค็กไปท่าย้าน
ครั้นเสกสมปราถนาไม่ช้าก็
พระอภัยได้ คึกถึงค่าน้อง
เข้าหุยกยังตั้งเสียนมเสกการ
สวัสดิ์วรรณกุมารชาวฉลวาก
เห็นภูมิแดนเคตาโอตาวิก
มองเขม้นเห็นพรหมณ์พร้าเจ้า
ครุปร่างท่าย่างเบี่ยงพระโยคี
ก็แจ้งว่าอาจารย์เจ้าของคึก
กะทั้งใจให้เสียนเป็นแบบคาย

๑ ฝ่ายพรหมณ์พรหมโยธานอาจารย์เข้า เป็นพงศ์เผ่าพร้ามหาศาล
ชำเลื่องเนตรแลดูเห็นกุมาร

ไก่อทองหนักแสนค่าลึงจึงไก่อเรียน
พอ หันแล้วหรือที่ลายลิจิเขียน
เจ้ารักเรียนที่ท่านอาจารย์ ไก
น้องนั้นกรรมาแต่ไหนไหน
จะชิงชัยข้าศึกไม่นึกเกรง
วิชาแล้วใครไม่ชมเทง
หมายว่าเพลงคนทวนักจึง

ไก่อภัยโสถสนัยท่ายทั้งชายหญิง
ด้วยทวีป สิ่งหนึ่งนี้ไม่มีมา ฯ
จึงยมแย้มเยอนคอบพระเชษฐา

ระคึกคำควนแสนค่าลึงทอง
เห็นจะวัยส่อนตั้งเวาทังสอง
ทักให้ถักถ้องเขี้ยวชาวชานาวก
ห้วยสัดสาอาจารย์ข้างคึก
จะตามพี่ไปหาทอาจารย์
ต่างยมเยอนปริกเปรมเกษมสถาน
ถักไปหาอาจารย์คึกใจนัก
ยวยาตรเยอนอย่างมาข้างคึก
ทั้งทักสอนสานลิสัม

กะหมวกเกล้าเฮนถลึงนังเจ้า
กะของสัดถกวางไวข้างกาย
เห็นสมนิกเหมือนจิตกึกคึกหมาย
แล้วถักกายเข้าไปหาท่านอาจารย์ ฯ
สวัสดิ์ณานผกผ่องกิ่งทองทา

ดูแน่นนัยรูปร่างเหมือนหย่างหุ่น
อวามเวียงเครื่องประดับระยับตา
จึงขยกลกเลือนลงนั่งไถล
มีธุระอะไรในใจ

๑ หน่อถักรักขัตติวงศ์ขงศกัย
พระบิดาข้าว่ารงซึ่งกรงไกร
จึงขึ้นเนินเนินป่ามาถึงนี้
รู้ว่าท่านพริชาเป็นอาจารย์
แต่ไปรกลเกล้าคราวมาข้ายากแค้น
อำมรงค์เรือนมนฉันมีมา
แล้วถอกแหว่นวงน้อยทกลอยขวา
คาพราหมณ์เข้าเอาสาล์ประชีรวง
แล้วไต่ถามนามวงศ์ถึงพงศา
ทูลุ่เกหาตาพราหมณ์ ไม่ถามลวน
ถึงยามกักฝึกสอนในการบุษ
กะของกระษัตริย์ทุกวิชา

๑ ฝ่ายเขตตามาถึงที่ท้ายบ้าน
เอาอำมรงค์ขงนวกขึ้น

๑ ฝ่ายครูเจ้าพินทพราหมณ์รามราช
ให้ข้าไทยใช้สอยคอยประครอง
แล้วพาไปยอกเขาให้เข้าย
แต่เสื้อข้างกลางไพรธำไคยขึ้น
ประมาณสิ้นเจ็ดเดือนโคยวิถาร
สิ้นความรู้การประสิทธิไม่ยักยัง
ถ้าเมื่อนว่าข้าศึกมันโจมตี

พึงแครงน่านารักเป็นทนต์หนา
ก็ว่าถักศักรขัตติวงศ์
แล้วถามไต่ข้อความตามประสงค์
เจ้าจึงตรงมาหาจริงว่าใช่ ฯ
น้อมคำนับเล่าแจ้งแกลงใจ
ยินชาให้เทียวหาวิชาการ
พอเห็นมีถักขราหุ่หน้าบ้าน
ขอประทานพาทเพียรเรียนวิชา
อันทองแสนคำถึงนั้นไม่ทันหา
ทวาคาควนแสนคำถึงทอง
ให้พริชากทแทนคุณสนอง
ขอประครองไว้ ในผผพสมควน
สนทนาปริกเปรมเกษมสวล
ครั้นคำชวนหน่อไทเข้าไดยา
เพลงธาวุธกายกึ่งให้ตั้งทำ
ค่อยสักสาคังใจจะให้ก็ ฯ
ก็เข้าหาอาจารย์ทศกศ
ให้พราหมณ์ ทักคำแสนคำถึงทอง ฯ

แสนสวาทรักใคร่มิไค้หมอง
เข้าในท้องทักเพลงบันเลงพิน
ก็ทอย่างก็สังไค้ไค้สัน
ก็ลิมกินน้ำทยาเข้ามาพัง
พระกุมารไค้สุมอารมณ์หวัง
จึงสอนตั้งอุปเท่ห์เป็นเล่ห์กล
จะรวบรวบสารพิกให้ชักตณ

เขายี่เข้าเต้าโลมน้ำใจคน
 คิอปรตกลั่นเสียงเคียงสัณต
 ให้ใจอ่อนนอนหลับกังวลวายน
 แล้วให้ขี้เพราเสนาะเสียง
 ขวยพรพลาททางหทัยอำมรงค์
 ถึงคนทวิค้ำไว่ถึงแสน
 ใช้ประตงค์ทรวงทวิพิย่ สึงสุวรรณ
 ท่อกลศักรเสดถักมัททวิพิย่
 จะกินเข้าขั้วรวิถันศักร

๑ หน่อกลศักรโสมนัสกัวยสมนัต
 พิโรธำถาลากัวยอวรณ์

๑ ฝ่ายว่านรวิภักตวิสุวรรณ
 ทั้งไล่ที่เขนเจนจักหักประจน
 จนทมิศันควมรวิทำนกรเข้า
 เลือกถ้วนตถักมัททวิพิย่ของ
 ทั้งอำมรงค์วงถันนัตกินไ้
 เหมือนอาจารย์คนนั้นที่พรรณา
 หน่อกลศักรวิวงถันสัททวิ
 กันไลถาอาจารย์วิถิ
 พอมายพพิชายที่ท้ายบ้าน
 ท่างเล้าความตามทีเรียนรวิวิชา
 ออกจากบ้านจันตคามข้ามทิวทุ่ง
 สิบห้าวันบันลุตถึงเวียงชัย
 ออกแท่นทองท้องพระโรงจำรวสรี
 พระพันองสององค์ถรงมา

กัวยเล่ที่ถลโลกาทำประสาร
 เกิกถาพนทถุ่มหลงในสงสาร
 จังคิกถ่านเขาชัยเหมือนใจจง
 ยินสำเนียงถึงไททนถิไถลหลง
 คินให้องค์กุมารมาแล้วว่าพลัน
 เพราะทวงแทนถาชัยไว่ชัยชัน
 จะยังถันมิให้ไพร่ไ้วิชา
 มาค่านัยจังไ้ถักปรวถนา
 ให่ชันจิกพระยิกาและมารกร
 จการวิถักำทำนอาจารย์สอน
 แล้วยทกรจากบ้านอาจารย์คน
 ักเขมชันถลตถักถักถน
 ในการถลถาวิศุถักถนอง
 จังเวียถเจ้าเขามานังสองทอสอง
 ให่เป็นของคู้หักถศักร
 แถลงไซ่ข้อความตามปริสนา
 แล้วพริธาอวยชัยไปางถิ
 น้อมค่านัยปวิถิเปรมถศมสรี
 ทามวิถิแนวทางถนถมา
 สองสำรวาถสวถันถิแล้วทรวธา
 แล้วพิพานังเคนค้ำเนินไป
 ทมายทรวงถรวิถนาเข้าย้าไ้ย
 พทท้าวไทบสัทถันถศักร
 แสนเสนเฝ้าถนทถันนันทนา
 เฝ้าวิถาทถองพระโรงชัย

๑ กรุงถศักรัตริย์วงศ์พระขงขส
บริษัณมานังช้างแท่นทองประไพ
หนึ่งพันองศ์องเสาะแสงวาท
หรือปลอกเปเล้าเล่าให้ บิคาพัง

๑ พระพน้องสององค์ชงสวัสดิ์
พระเชคดาทลแดงแจ้งคัก
สั้วสุวรรณนเวียนในการยอ
ทั้งสองสิ่งบึงยอวิศาการ

๑ ท้าวสุทนต์พ้องรรณโอรสราช
โกรธกระทัยยาทาแล้วพาที
อันคนทวิพาทยกะ โพนเพลง
แก่พวณผู้ขึงทีในวัง
อันวิชาอาวณและโลทีเชน
เปณกสักรจักรพรวิพิศการ
ถูกกาถิมิแก่ระชายหน้า
จะให้ทัยเวียงวังถักังไร
ไปเที่ยวเล่นเปณยแล้วมิสา
พระพิโรธโกรธครักกัวยชักเคอง

๑ แสนสงสารพน้องสองถศักร
ถัปรยสอกลุเสนาโน
พระเชคดาว่าโอฬอเพณยา
มาถึงวังยังมิถักักครังวัน
พระกรักรากคากโทสว่าโลกเชลา
ทัยถัอายไพโรฟ้าประชาชน
แล้วสวมสอกลอณ้องประคองทัก

เห็นโอรสนักจะมีไหน
แล้วตามไต่ทุกษากเมื่อจากรัง
ไต่วิชาเสกสมธารณทวั
พ่อน้องคอบทำทุกกรากวิ ๑
ประสานถักน้อมประนคยทสรี
ถูกเวณนกลกนทวิชานาณชาณ
เพลงอาวณเข้มแข็งกำแหงทาน
ใครจะปานเปรียบไถ้นั้นไม่มี ๑

บรมนาคชักช้องให้หมองสรี
ทบ่าวคกเคิลยอไม่พอใจพัง
เปณนักลองเทเล้าโณเล่นโชนทณัง
มันถักยังเรียนว่าไถ้ชานาณ
ชอยแต่เกณท สักเสอเชอททาน
มาเวณการเชณนถักยอันไก
ช่างชัวชัวทวิคณิกวิสย
ชอยแต่โสคอสถึยจากเมือง
มาพุกาให้ถักนทุเทือง
แล้วย่างเบืองจากมถักถักไถ้วังใน ๑

บิคาครักโกรธาไม่ปราสย
ถักนอัยใจผินหน้าปวิกลาถัน
สั้วลาชากยอฆ่าพนาถันท
ยังมิถักนทกลองทั้งสองคน
พกยเจานถักเห็นไม่เปณผล
ผิกถักนถักนไปไนไพรวณ
สองถศักรโสทชงถักนแสงถักย

พระอภัยมณีศรีสุวรรณ
ฝ่ายมทาเสนาพริชามาศย์
ทั้งสองคนพันกายระกำไ

๑ พระเชษฐภคินีแก้วมณี
มัทนัสยามาศย์ณาคิวงส์
พระพี่ชายชวนเกินคำเนิ่นหน้า
พระออกนอกนักรวเข้าบารัง
อันทวเฝ้าของทั้งสองน
ทั้งโกลนาอาหารกันการกรัน

๑ พระอนุชาว่าพนชชลาภ
แม้วันยังไม่บันลือลาภ
เผื่อพยานบ้านเมืองที่ไทมมิ่ง
มีความรู้ด้วยตัวกัถวระไร

๑ พระเชษฐภคินีแก้วมณี
กระนั้นแก่งองค์ ไปทำไม่มี
เราปลอมแปลงแต่งกายเป็นชายไพร่
สองกัถวระไรก็เห็นชอยกล
เอากุสาผ้าท้อมห้อมกระหวัก
ศรีสุวรรณนั้นคุมกระบองกราย
ค้อยกันเกินเนินพนมพนาเวศ
ครันคำคางกลางวันก็ไกลกลา
แต่เกินทางกลางเดือนก็ไกลกลา
ถึงเนินชายชายทะเลชโลทร
ค้อยอย่างเหยียบย่ำเวียนมณฑล
ทั้งสองราล้าเลื่อยเหนื่อยกำลั

ก็พากันชวนชวยสลายไป
เห็นท่อนาถนึ่งแน่นเจ้าแก้ว
ชลนัยแนวนองทั้งสององค์
หยาตยู่เลยเรามาไปไพร่พระทง
ทั้งสององค์ออกจากจังหวัดกัถว
อนชาโถมงามมาตามหลัง
ครันเห็นอนนึ่งสนทนาปริกสาณ
ไม่มีที่พึงใครในโพธิ์นัย
ยังมีวันก็แก้กายระวายปรวน
เป็นชายชากีข้างงาไม่กล้าทาน
ก็เชชวนชอกชอนสนนระไร
พระประทักทายหยาตยู่
ชีวิตไม่ปลุกปลองคงไค้ก็
เจ้าแถมมณฑลก็เกิดอนสคิพี
ให้เป็นกัถวประชาชน
เหมือนขากไว้แรมทางมากกลางทณ
จึงปลุกปลองเควระกัถวออกจากกาย
แล้วคากวักเอวไว้มิให้หาย
พระพี่ชายถอยแล้วล้า
สัชเรศห้วยธารละทานผา
กินผลาผลไม้ในตงคอน
ออกพันเชกเขาไม้ไพร่ถึงชว
ในสาครกลันถันสนนัย
ถึงร่วมพริกสาไทระกัถว
ลงทณนัยนณเฒ่าเป็นสหาย

๑ จะร้อยบทรพรพราหมณ์สามมานพ ไก่มาพอยกกันเล่นเป่นสทาบ
 คนหนึ่งชื่อโมราปรีชาชาย มีแบยกายชำนาญในการกล
 เอาฟางหย้ามาผูกสำเนาไก่ แล้วแล่นไปในจังหวัดไม้จักสน
 คนหนึ่งมีวิชาชอน้านัน ร้องเรียกฝนลมไต่กังไจ
 คนหนึ่งมีนามพรพราหมณ์ วิเชียร เทยว่าเรียนสงครามตามประสงค์
 ถอนสุ สกนิกทง หมายจะปลงชีวิตรำจามิตร
 รอนนถนทีละเจ้กลก หมายให้ถูกลงโทษก็ไม่ผิด
 ถ้วนแรกว่าร่วมรักชีวิต เคยไปเล่นเป่นนิจที่เนินชาย
 พอแก่ร่วมลมทกลลงชายเขา ชนสำเภายนต์ ไต่กังไจหมาย
 ออกจากบ้านอำนมนต์เรียกพระพาย แสนสยบายยกขำมายนกัน
 ถึงทะเลแล่นทรงลงในน้ำ เทยลอบล่าเล่นมหาสาธินธุ์
 มาใกล้ ไทรสาขาวิมวาวิน ก็ไต่ ยืนสุรเสียงสำเนียงคน
 เห็นพ้องสององค์ล้วนชงโฉม งามประ โลมหลากหลายจิตกิดงน
 ทอกลสมอระอาเถกธาพนก ทั้งสามคนชนเค้นย่นเนินชาย
 เข้ามาใกล้ ไทรทองสองกัตถว โสมนัสตามไต่กังไจหมาย
 ว่าครามานพทั้งสองนาย เจ้าเพอนช่ายชื่อไวไปไหนมา
 หรือเค้นกลงทางมาต่างบ้าน ึงแจ้งถวให้เร่าฟุ้งถึงชา
 แม้นไม่มีพ้องญาติกา เราจะพาไปไว้เรือนเป่นเพื่อนกัน
 ๑ พระพิ่งความถามทักเห็นรักไคร่ ึงชานใจความึงทุกสิ่งสรรพ
 เราชื่ออภัยมณีศรีสุวรรณ เป่นพงศ์พันธุ์กษัตริย์ศักดิ์
 ไปร่ำเรียนวิชาที่อาวราชย์ ค่ายนบ้านจันทคามพนาศรี
 อันถวเรือนชำนาญการคนทว น้องเรือนชำนาญการสาครว
 พระบิภเวศชัยได้มิให้ขย ว่าเรียนรู้คำชาติวาสนา
 เราพ้องสองคนึงชนมา ทวึงจะตามแห่งครุณชีวนา
 ทวึงจะไคร่ไต่ถามคามสงสัย วิชาไค้จะรักไค้ วิชา

ที่สมศักดิ์จักรพรรดิพิศการ
อันตัวเจ้าเผ่าพราหมณ์สามมานพ
ทำทั้งสามนามโคไปไหนมา

จะคิดอ่านเวียนว่าเอาตัวเรา
โคมาพยกันวันนักขัตฤกษ์
จงเมตตาบอกเล่าให้เข้าใจ ๑

๑ กรณพราหมณ์สามคนโคไ้แจ้งอรรถ ว่ากสัตว์วิธวรงค์ ไม่สงสัย
ประณตน์ยังคมขอลอภ
ซึ่งพระองค์สงสัยจึงไ้ถาม
ข้าชอวเชียรโมราเจ้าสานน
แสดงทาต่งเพียรเพื่อเวียนรู้
ไ้รู้เรื่อกลมนคอกอนน
ยงออกไปไ้ กะเจ้กล
กอนนคเริ่ยนคเริ่ยนค
ซึ่งองค์พระอนชาเวียรอาว
แต่คนควนไ้ไม่ชอกล
ทณทวี่มีคูนทชอไ้
ยงสงสัยในจิตกประว

พระหยาไ้ ถอความข้าสามคน
จะทอความไ้แจ้งแห่งสนธิ
ทงสามคนค่วิถีเป็นมิตถน
ไ้เป็นค่วิถีทอชอช
ข้าชอชยงอนน ไ้
จะไ้ถูกทวงไ้ทงไ้
ทอชอชอนทอชอช
เจ้าชอชยงชอชไ้เห็นจะเป็นผล
ข้าชอชทอชอช ไ้
ทอชอช ไ้แต่ชอชไ้เห็นจะเป็นผล
ยงยงยงไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ ๑

๑ พระพิ้งความพราหมณ์น้อยสนองถาม จึงเล่าความจะแจ้งแสดง
อันคนทอมีคูนทุกทอชอช
กิงมนศครุชาทอชอช
มณนยเวียรไ้ไ้ไ้
ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้
ซึ่งสงสัยไม่สิ้นในวิธ
แล้วทอชอชทอชอช
พระไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้

บอชอช ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้
ทอชอชทอชอช
กิงมนศครุชา
อันทอชอชทอชอช
ยงทอชอชไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้
เจ้าทอชอชทอชอช
ส่าเนยงยงยงยงยงยง ๑

๑ ในเพลงข่าสามพิพราหมณ์เอย
ถึงร้อยวรสมุสาสุมาลย์

ยังไมเคบชอชคพิศม
จะชอชไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้

พระจันทร์ทวารว่างกลางพโยม
 แหม่นไค้แก้วแล้วจะค้อยประคองเคย
 เจ้าพราหมณ์พึงวังเวงระแวงเสียง
 ทวารประทักษิณวิคัลล
 สวิสุวรรณันันท์หุยังข้างฟ
 พระแกล้งเข้าแปลงเพลงวังเวงใจ

ไม่เทียมโฉมนางงามเจ้าพราหมณ์เอย
 ถนอมเชยชมโฉมประโลมลาภ
 สำเนียงเพียงการเวกกิจวานทวน
 ใ้ชายส้านเสียวสกับจนทลัไป
 พังเสียงขวยวับก็ทลัไหล
 เช่นความขวงดวงพระไท่ที่เนินชาย ฯ

ตอนที่ 2

นางผีเสื้อลักพระอภัยมณี

๑ จะกล่าวถึงผีเสื้อน้ำ
 ไค้เป็นไค้ในพวยกับสาฟลาย
 ตะวันขึ้นขึ้นมาเล่นทะเลกว้าง
 ลอยคนากลากพักก็กุกุมภา
 แล้วเล่นน้ำกำโคกโลกกลิ้ง
 เข้าใกล้ ผีเสื้อวงข้างคันไทร
 วิเวกแหว่ววังเวงด้วยเพลงข
 เสน่หาอาวรณ์อ่อนกำลัง
 แล้วลุดขึ้นท้าวแขนแหงนชะแ่ง
 เห็นพระองค์ซึ่งโฉมประโลมใจ
 ทั้งซวกซงองค์เอยก็อ่อนแอ
 ถ้าแม้นไค้กันก็ยกเป็นคู่ครอง
 น้อยหรือแถมซ้ายขวาก็นำบ
 ทั้งลมปากเข้าขี้ไม่มีเกรอ
 ยังขึ้นขึ้นรวนเรเสน่หรั

หุยังถึงดาวังวนชลสาย
 สกนธกายโตไค้เท่าไค้บรา
 เทยหุยังกลางวารินกินมัจฉา
 เปนภิกษานางมารสำรานใจ
 เสียงโผผึงแผ่นโผโผไค้
 พอนางไค้ขึ้นเสียงสำเนียงก
 ขันวิคัลลกันถวิลทวิ
 เจ้าเกยผึงทากชายสยายใจ
 ขำเลื่องแลทลากจิตคิกสงสัย
 นังเข้าหุยังไค้พระไทรทอง
 เปนทนมแนนน่าชมประสมสอง
 จะประคองถอกแอบไว้นนบ
 ข้างสมรปุ่นกะไววิไลเทล
 นางผีเสื้อตากทั้งฟ
 สุกจะทักวิณณาเคมือนำทล

อุกทลุมุคตลึงชันทึงทึง
 ชุฒมนุทมนกตมกัณฐกัท
 กลัษกะโคกตงน้ำเสียงคำโครม
 ครนถึงแท่นแผ่นผาตีลาตาก
 ค้อยวางของคตงบนเคียงเคียงประคอง

๑๐ แสนสงสารพระอภัยใจระชาค
 สลบลัมมิไค้สมประวิค

๑๑ อสุริเสธแสนสวาท
 เออพ่อคุณทูลทวิฬชากาย
 เห็นอันหยุรว่าสลบทลัษ
 พ้อทูลทวิภักถัน้องนมนัง
 จำจะตั้งแปลงร่างเป็นนางมนุส
 เห็นพระองค์ซงโฉมประโลมลาน
 แล้วอ่านเวทเพศยักตักสูตตาย
 เอาชารามาซโฉมพระโฉมของ

๑๒ พระพลิกพินคินตมประวิคไค้
 แลเซมันเห็นนางนวนละของ
 นิงพินิจพิศุรวิญญิต
 ยิงซิงซิงคังแค้นแน้นอรุ
 แล้ววิกกถักขยเคือกให้เทือกตาย
 นแน้นางอสุริขนิมาร
 จะขอตามตามตรงจงประจักษ์
 อันตัวเราเป็นมนุสขรุตสา
 เข้าอิงแอบแนบข้างหยุตหย่าง
 มนุสยักตักกักกันด้วยอันไค

โดยกำลึงโลกโฉนโฉนกะโฉม
 กอกระหวักอุมองค์พระซงโฉม
 กระทุมโฉมถักคำไปถักทอง
 แสนสวาทเปรมปรีย์ไม่มีสอง
 ทำกะหยุมข่มข้อยก้วยขนิค

กลวิธ่านากนางยักขนิส
 หยุมทแผ่นผาตีลาตาก
 เห็นภูวนาถนิงไปถักไคหยา
 ราชวายุลอบทอ้งประคององค์
 ยังไม่คัยขนมขัพเป็นผุยผ
 ก้วยรูปซงอวิธักตักนเป็นยักตัก
 ให้ผาคผุคชวคซงตักตักน
 จะเคียวพานรักไค้รักใจจง
 สกนธักยักกักกักนวนทง
 เข้าแอบของคักนคักนคักนประคอง
 ในวิคัยทกม่นให้ขนิทมอง
 เคียงประคองหยุมแท่นแผ่นผา
 ก้วยแววจักตักตักขนิชวา
 จะไค้คำให้ระยาด้วยคำพาล
 จิงขุบายวิงวอนด้วยอันทวน
 ไม่ค้องการที่จะแกตักมาแปลงกาย
 เจ้าเป็นยักตักขนิในวนชลสา
 เจ้าคิคร้ายลักพาเอามาไ
 ทริธว่าขนิขนิประสงค์ทักตรงไค
 ผิวิธัยที่จะหยุเป็นคักควน

๑ อสุวิไลเสียดสยเสียด
ทำเสแสร้งใส่จริตกะบิกกะขวน
อันน้องนโรครทศสม
ถึงเป็นยักสยยังไม่มีราคิมัว
แม่เจ้าเอ๋ยกิดมาน่าทวิรอ
พลางแกล้งทำสยกับสยทงสไบ
แล้วแกล้งทำสยออยพุกออยอิง
ยังถอยทนกับยักตามด้วยความรัก

๑ พระสุกแสนแค้นเคืองว่าคานจิก
ถึจนพลัดจากแท่นแผ่นสลา
เขาเขื่อนเขื่อนเกล็ดเกล็ดขี้เกียจทอย
ทำแสร้งแสร้งอนออันความ
ถึงมากแหม่นมัวมุกสุกชวาคม
สยชาติยักสย ไม่สยภักสยมาคม

๑ อีนางยักสยกับสยไม่ทอยโกรธ
ข้าทนายเหมือนภักสยถึงทำกิด
จนผู้ทนายอิงแถมแนบถนอม
ช่างไม่กิดทนายเก้อเธออะไร
มาร่วมเวียงเคียงข้างทนายอย่างนั้น
นำอศุสผู้ทนายเสียดจึงเจียว

๑ พระเทวียวกษัตริย์มิให้คั่ง
มันคอก้านทนายทนายพันชญา
อะไรเจ้าเฝ้าทนายกันจู่
ขอพินอนเสียดสยทนายถอยถอยออกไป
แล้วเอนองค์ถนอมแท่นแสนระทก

เพราะสำเนียงเสนาะในวิทียทวน
ละมุนม้วนเมียงทนายแล้วยอยทว
เป็นสาวพรทนายจาวไม่มีผิว
พระมากลัวผู้ทนายด้วยสิ่งใด
เห็นเข้างอแล้วยังว่าไม่ปราสย
วันเหมือนใจจะชากประทลาคันก
เข้าแถมอิงเอนทนายลงกยัก
ยังพลกผลกถึยังแถมแนบอุรา ๑

มิไค่กิดอีนางซังน้ำหน้า
แล้วเกิดคาคำอิดาดีตาม
ยังซันปลอยปลุกปล่าอิดาดีตาม
แพสยยาทนายทนายทนาย
ทนายทนายทนายทนายทนาย
แล้วทุกถ่มน้ำลายไม่โยก ๑

พระเจงไปรทเกล้าน้องทนายทนาย
ถึตามทนายเก้อมิไม่เสียดใจ
กะไรทนายจะคั่งยังไปถึไหน
ทำมาโยเขื่อนทนไปทนายเคียว
ยังว่ามีน้ำใจจะไม่เคียว
พลางถลมเกล็ดยวถอยทนายทนาย ๑
จนเทณิกเทณอยเมอชยสองพระทนาย
จึงแกล้งว่าวิงวอนให้อีนาง
ข้าจะทนายทนายนางไปข้างไหน
สยบายใจจึงค้อมมาพุกจากัน
โสกก่าสยชยชกกันสยสย

ไธสงสารบ้านฉนวนศรีสุวรรณ
พอกันชนยามเย็นไม่เห็นพี่
ไต่เห็นแค่เจ้าพราหมณ์ทั้งสามนาย
นิจาเอ๋ยเคยเห็นกันพี่น้อง
อภัยสถักพลงมาในสาก
พระนกกนแล้วสถักสอนให้
ชบพระพักตร์หย่นแทนแผ่นสลา

๑ อีนางยักส ฟังสอนค้อยขันจิต
เข้าอิงแอบแนบของค้พระชงชัย
คิดว่าหลักกับปลุกขันโถมลุย
ค้อยยกทัญญวนาฬากุรา
เห็นชงสถักปลุกทำทักเข้า
ระกอกไว้ไม่วางเหมือนหย่างนี้

๑ พระแก่นคำชำค่าอ้นน้ำค่าน
นำอศลุโกทำไม้มึง
ทั้งเหม็นสาบเหม็นสาบเหมือนหย่างสพ
มายั่วเข้าเฝ้าเยือกเกลียดจะกาย

๑ อีนางยักสควักค้อนแล้วย่อนว่า
ทักชอญแต่พอดูกรมูกรือ
เมือตยสองค้อยสองในท้องหัย
ถึงโอรชชหย่างไรก็ไม่ฟัง

๑ พระสุกแสนแก่นเคื่องว่าคานจิต
ให้อักอ้วนย่นใจไม่สยาย
จะยั้งยั้งขันชกทักสวาท
ก็ระสยักสยอมทรวมวิทัย

ทัญญุกันหลักหลักมาพลักพราย
จะโสกีโทยหาน่าโทย
เขาผืนผายลัมตาจะอวรว
มาเทียวท่องบุกเบิกเนินสิ่งขร
จะทชรันว่าเทวหัยเอกา
ชลเนตรหลังไพลทงซ้ายขวา
ชงโสกาถาสกระทกใจ ฯ

ถ้าคณคิกแ่วว่าพระปราชัย
เห็นเทอไม่ผืนผืนจ่านรวา
ประจวบปรวาชัยแล้วยัยชวา
ในกามายันย่นไทัยนัย
มาลยคล่าทำเขาแล้วเขื่อนทน์
แก่นนกกหนาพาดเอดะคองคอง ฯ
ใครจะร่านเหมือนเช่นนี้ไม่มีถึง

มาเคล้าคลึงโถมลุยชวย
ไม่น่าคยนำรักยักส อัยทาย
ไม่มีอายมิเจียเท่าเลียมือ ฯ
ส่วนว่าค่ากะนั้นได้เขาไม่ถือ
ยั้งอ้อยออย่นว่าเป็นนำชง
จะยั้งคยมิให้ ใครกลุ้มใจมึง
พลางเข้านั่งแอบข้างไม่ห่างกาย ฯ

เป็นศกคิกศกทักระทน์ทาย
มันกอกก่ายเข้าชพิริไฟ
ไม่ตังวาสเซชชิตพิสมัย
ค้องแขงใจเกินเกลือก้วยเหลือทน

จึงมิเชื่อว่านางยักษ์
อันเชื้อชาติอสูรทรยศมกนิคน
ไปข้างหน้าถ้าเคืองน้ำใจเจ้า
แม้นให้สัตย์ปฏิญาณสาบาลทั่ว
จะร่วมรักกันก็เห็นไม่เป็นผล
มาแยกปนเป็นมิตรเราก็คงกลัว
จะกินเราเสียไม่ดีกว่าเป็นผิว
ให้ตายกลัวแล้วจะหู่เป็นคู่ครอง ฯ

๑ อภัยมณี พังกังไคผ่านวิมานสวรรค์ กเสมสันตน์ขนอยคอบสนอง
แม้นเกลี่ยเกล้งแกลงในพระทัยปอง จงพั่งน่องจะให้สัตย์ปฏิญาณ
แม้นไว้ไว้ในรศนพระภูทิว อันเป็นผิวเพื่อนรักสมักสมาน
ขอทุกเทพเทวันจึงมิกาน ประทรวณณชาวมุขให้ชาครอน
จนสุดสิ้นคินฟ้าสุธาทวีป ไม่สิ้นชีพักไม่เสื่อมสโมส
พอให้สัตย์เสกคำทำณอัน ะทวยอ่อนเอนทมิลงกับเพล ฯ

๒ พระพิรุณเจ้าวิจิตรวิลาส ฝันอารมณ์สมพาสทั้งโลกเส้า
การโลกียะก็ชั่วข้อมมัวเมา เหมื่อนอกข้าวกินมันกันสเบียง
เกิกรุลาคว้าว้าวเข้าคิก กระแะชะชิกซากบะทอยเทนิยง
รูลาถ้าย้ายคินคิกแกเอนง บักเข้าเทวียงบักแผลกระแะชะชิก
รูลาโคลงไม่สู้คูล่องกระพล่องกระแผล่ง บักเข้าแทงกระทะที่ไม่มีผิก
จะแก้ไขก็ไม่หลุดสุดคความคิก ประกยตคกคกลางลงกลางคิน
สมพาสบักศักร่วมภิมยัสม เหมื่อนเค็ดคอกคหยาคนพอได้กลืน
เป็นวิสัยในภพพรนิทร ไม่สุดสิ้นสิ่งเสนที่ประเวณี ฯ

๓ นางผีเสื้อเมือไคประสมสอง กังจะถ่องลอบฟ้าในราลี
ประคองคอบปรนนิบัติเข้าพิทิว หู่ข้างที่แผ่นผาศิลาลาย
ครันรุ่งรวงนางไปในไพรสนท เทวเทยผลพริกตามาถวาย
จะนั่งนอนผ่อนตามความสยาย นิมิตรถายรูปร่างสำธางทา ฯ

ตอนที่ 3

ศรีสุวรรณเข้าเมืองมัจฉาร

๑ จะกล่าวถึงอนุชาภิบาลนิท
 น้ำค้างพรมลมพัดกระพือมา
 ทล่กล่กล่กล่กล่กล่กล่กล่กล่
 ไม่เห็นพุ่มพุ่มพุ่มพุ่มพุ่มพุ่ม
 พระเชษฐาเข้าไปข้างไหนเล่า
 ที่เคยเคยเคยเคยเคยเคยเคย
 สามมานพหนึ่งก็คิดประหลาด
 จะทอดทิ้งน้องไว้ ก็ใช่ที่
 แล้วพากันย่างย่องมองเขม้น
 มาบังพยุคลูกสนเพยงคันไทร
 อันรอยนมมิใช่รอยมนต์
 หรอยกมลแล้วแล้งมารยา
 ศรีสุวรรณเห็นจึงก็ไต่หาย
 พระเนตรนองนัยนาถึงวารี

๑ ทั้งสามพราหมณ์เข้าประคองพระน้องนาง
 เห็นอนาถนึ่งแน่นเข้าแก่ใจ
 ร้องเรี่ยกพลางทางแสนสงสารใจ
 ๑ ศรีสุวรรณพินองค์กำร้งนัง
 ไขส่งสารบ้านฉะพระพญา
 เปนเพื่อนสุขทุกข์โสภวิโยคยา
 ระหกระเหินเกินป่าพานวัน
 หุ่ก้วยกันทล่กล่กล่กล่กล่กล่กล่
 นกนกล่กล่กล่กล่กล่กล่กล่กล่

พระอาทิตย์แสงแสงพรุ่งสา
 เสนาะเสียงสกุณาสันไพโร
 ผวาคนทวาททวนวิทย์ไหว
 ประหลาดใจปลุกพราหมณ์ทั้งสามนาย
 เมื่อกเข้าเล่นไม่เห็นตาย
 จะแฝงกายที่ไหนก็ไม่
 หวังว่านางนอกลางนางหนึ่ง
 เหตุจะมีสักสิ่งนี้ก็จริงใจ
 ก็พอเห็นรอยเท้าที่ขาวใหญ่
 แล้วกลับไปหายลงในกอง
 ค้างวิมุติหมางจิตกึกก้อง
 มั่นถัดพาวุธนัยเขาไปกิน
 ระทวยกายลงกับท่าชลาสินธุ์
 กันแสงสนเสือกชบสลายไป ฯ

ก็ว่าไว้รักทนออกสักรา ฯ
 สุขหลังคลอเนตรถึงเชษฐา
 ไปลับตาตายเปนไม่เห็นกัน
 ทั้งแต่จากกรุงไกรโอสรวย
 กินเผือกมันต่างข้าวทุกเช้าเย็น
 แคแสนยากแล้วมีหนาม้าเข้า
 จะอยู่เป็นคนไปทำไม

สถอนอ่อนค่อนขวางเข้าชักชัก
กันแสงซงโสกลสลับพันทวิ

วรวพิศตรผดผองก็ทมของสรี
ทญ่กับที่ทาคชายชายคงคา ฯ

๑ ทั้งสามพราหมณ์เข้าประครองแล้วร้องไห้ น้ำตาไหลพร่างพรายทั้งซ้ายขวา

ทำงานนอบปลอยทนออกสักรา
อันกำเหนิดเกิดมาในหล้าโลก
ซึ่งเกิดเหตุเชกชกตาเทอหลายไป
ควนจะคึกคึกตามแสวงหา
แม้พระพมิม้วยชั่ววาวาย
ข้าทั้งสามก็ระทมสลดก็ด้วย
รงกับซงโสกาทหายาญลย์

ทอย่าโสกาทรอมนิกจงหักใจ
สขกับโสกมิไ้ สั้นทอย่าสงสัย
ก็ยังไม่รู้เห็นว่าเป็นทาย
แล่นนาวาไปในวนชลสาย
ก็กลัวว่าจะไ้พยประสยกัน
ผิดชอยช่วยไปกว่าจะอาสย
จะเนิ่นวันเสียเปล่าไม่เข้ายา ฯ

๑ พระพมิม้วยสามพราหมณ์ปลอยก็ชอยมิจิ แสนสนอยิ่งกว่าฉาวทิงงสา
ทอญมีแรงแซงขึ้นกลันน้ำคา
ถึงมากแน่นเป็นเพื่อนก็เหมือนพ
พช่วยคึกคึกตามเมื่อยามจน
แต่ทเล็ดถกกว้างถึงหย่างนี้
จะผ่นปนวนนยานประการใด

จึงขึ้นชาชมพราหมณ์ทั้งสามคน
ทวนขึ้นก็ยังไม่เข้าเฝ้าฉางน
พระคนลันล้าลยภพไกร
ไม่รู้ทจะคามคิกไปทิสไทน
จึงจะไ้แจ้งจิตในทิจา ฯ

๑ เข้าสถานคนฉลากเลลยคอย
พไ้ไ้ครวรีเย็นคำวามา
แล้วนยนวนงนงทงสค
ทั้งลมจันทกาตาพยากรณ์
ทอย่าครวนครว่าพึงถึงพระพ
เขาอุปถัมภ์ค้ำชูทญ่สยาย
ทญ่ซ้างทิสอาคเนยทเล็ดถก
เรารวยเร่งออกเรือเผื่อจะทัน
ถอนสมอช้อไชยขึ้นใส่เสา

พอดิกชอยทอย่างนี้ทหนักหนา
จะรียยามสามตาไ้แน่นนอน
คามลททวิเรยนรทกรทอน
เต็นแน่นนอนแน่นฆ่าแล้วค่านาย
มีสทวิพาไปทงใจทมา
พอเคราะห์ทกลายเห็นจะพยประสยกัน
พระทญ่่านิดทนทนว่าอาสย
แล้วพาทันลงมาภทกรากล
จกไ้ไ้เจ้าโมราเป็นคันทน

หน่อถักรตองพราหมณ์เป็นสามคน

พอสิ้นแสงสุริยันจันทระจาง

ท้องพระพายชายพิศกะพือพา

พระเถิงแลตามกระแสนลาสินธุ์

ละลี่ยลิวทิวเมคเป็นหมอกมนต์

เวลาคำน้าเค็มก็พรางพราง

เสนมเม็กเพชรรัตน โมรวาราย

พระเอนองค์ลงบนแท่นท้ายยาหลัก

จนเกือบกับลบลึงในคงคา

๑ สำเพนน้อยลอยลำครวไรต้อง

พระชมตมผู้มีฉากุมภาพาล

ฉนากฉลามตามเคลอนทญุคฉลาค่า

มังกรเกี่ยวเกลียวล่องท้องสินธุ์

คึกคกนึ่งถึงองค์พระเชษฐา

จะชวนชมฝูงสัตว์ในนที

จะเหลียวซ้ายแลขวากว้างเทว

กลืนละลอกกลอกกลิ้งเป็นเกลียวเกลียว

ยั้งโศกแสนอาครุพลทเวส

เจ้าพราหมณ์น้อยคอยปล่อยประโลมใจ

แลสถับชัยซ้อนสิงขรเขา

ที่เชิงชันรูกษชาคิสอาคเคียน

พระชมน้อยคอยเพลีนจวนจิต

เห็นเงือกงามพราหมณ์ ชิวานัน

มีเผ่าผมนมเนอนนครขนง

เสียดแต่เพียงพินลางเป็นทางปลา

ขึ้นนั่งบนยาหลัก้วยปรีดา

ส่องสว่างกลางทะเลพระเวหา

ลำเพาหย้าผาคด้นมากดางชล

สีขรินเกาะแก่งทุกแห่งหน

เห็นแต่ชลกับมีฉาการวพราย

แวมสว่างวาววัยระยนิลฉาย

แจ่มกระจายพรายพรางกลางชล

แสนทิวพลทเวสถึงเขตตา

สุริยาพองพันชลธาร ๑

ขึ้นฟูฟ่องละลอกกระฉอกฉาน

ขึ้นผกพล่านตามหลังมาพริ้วพร

ทั้งข้างน้ำโลมาและราหู

เป็นคู่คู่เคียงมาในวารี

ถ้าแม่มาด้วยน้องเป็นสองศรี

โธ่ยามนั้นชองมากแต่ผู้เกี่ยว

ท้องทะเลกลดลวุ่นน้ำเขียว

ทางที่เปลี่ยวโง่ก็เปล่าเสวรัทีย

ชลเนตรหล่อหลั่งละลุ่มไหล

แล้วชวนให้ชมละเมาะทุกเกาะเกียน

เป็นเหล่าเหล่าหลายหลายคังฉากเขียน

พิศเพี้ยนสีเคลือบเมื่อเหลียวแล

นึ่งพินิจเขาไม้ในกระแสน

พอจงแลคณางกลางชล

ทั้งรูปชงนารีเป็นนิกหนา

กับพุกงานนี้ไม่เป็นเหมือนเช่นเรา

พระแยมขมพรหมพรายภิปรายชก
ใจพิริวจะไควไควหรือไม่ว่า
เจ้าพราหมณ์แก่งคอบความเป็นสำเนา
แม่นไควไควจะค่านับวัยประทาน
พลางสำรวจชวนขึ้นด้วยเชิงฉลาก
พระทนต์นาถปรีเปรมกเสมสันท
ถ้าทณคนับวันมากี่ช้านาน
ไม่พบบานเขตตาเหมือนอารมณ์ ฯ

๑ เป็นบุพเพสันนิวาสนา
กสักราวจะไควไควสู่สม
สำเพาน้อยลอบแล่นมาตามลม
ลุดมรมจักรนักรว
ที่ทรงหน้าอันนมเกาะ
เรือจำเพาะเข้าออกตามชอกผา
เห็นทอกลอยลอบลักรงทิวทา
ก็รู้ว่าปากน้ำเป็นสำคัน
พระปรีกสว่ากับพราหมณ์ทั้งสาม
นครนั้นซึ่งเห็นจะขบขัน
จึงระวังทั้งกองหยาบของกัน
จะเป็นจันทประเทศหรือท้าวไท ฯ

๑ ไก่พิ้งถามพราหมณ์ทุกสนของคอบ
อันเขตคอบเห็นเป็นทิววิไทย
เวาแหวเจ้าก่เล่นก็เป้นไร
เผื่อจะได้ข้าวทักพระพิยา
แต่เรือเราเผื่อเสียจึงจะไคว
ทอย่าให้ ไควเห็นท้วงว่าฟางหย้า
พอแต่ทองคำมาตามพราหมณ์พริชา
จะไควพากันเที่ยวภูพระบุรี
เห็นพร้อมกันทันตำเสาถ้อง
เข้าตามช่องหว่างเชิงคิวิสัตว์
ชาวค่านเห็นนาวาเข้าธานี
ก็ขมก่กลองกังไคววังรอ
เจ้าพราหมณ์ปลุกกลไกทั้งท้ายหน้า
เข้าถึงท่าเรือจอกทอกสมอ
พระแถมองค์เป็นพราหมณ์งามละออ
เอาเพลิงจ่อจอกเผาสำเภายนต์
เพลิงสว่างกลางวันเป็นควนกลุ้ม
ชาวค่านรวมกันมากับขลุ่ยสน
กษณผิงวารทั้งสคน
สำเภายนต์ ไชมลงในคงคา ฯ

๑ ฝ่ายนายทมิฬตรวจครวครวรักษากัน
แสนสงสาร์พราหมณ์น้อยเป็นนักหนา
จึงร้องเวียกมานั่งยังศาลา
แล้วพุกาปราศย์ฝนไม้ตรี
เจ้าเชื้อพราหมณ์พรหมเมสประเทศไท
จึงใช้ โยนาวามาถึงนี้
พอเรือจอกมอดม้วยด้วยอัคคี
สินค้ำมิในสำเภาสักเท่าไร
นำประหลาดทลากจิกคิกงน
แต่สคนก็ช่างมารอทรวาไคว

ขอลาเจ้าเฝ้าพราหมณ์ นามโค

๑ เจ้าสาณคนฉลาดเฉลียว

อันพวกเราเผ่าปราชญ์นาม

เราชื่อสาณเป็นคนไทย

คนนั้นชื่อโมราณชาว

เวียนเป็นแพทย์ วิทยาวิชาโรค

ประสงค์สิ่งสรรพพาจึงพากัน

ไต่ล้าเทร็ดเสกสรรพจะกลับบ้าน

ทั้งคันทนคนท้ายก็คายเคียน

จะไปทางทิศไหนก็ไม่รู้

มาถึงบ้านท่านนี้เห็นมีคน

เคาะห้ำเข้าเจ้าคราวนี้ใครจะเห็น

อันเมืองนามโคโฉนนาย

๑ นายท่านนั่งฟังคำที่ร่ำว่า

จึงบอกความตามจริงทุกสิ่งไป

อันพระองค์ผู้ทรงธำมณาราศ

มิไฉนขององค์ราชา

ทวยเนื่อนางหย่างกลืนสุคนธ์วัน

เมอเขอนสยก็อนนั้นโสกันต์

พระรูปโฉมก็ประไลมลาณสวาท

กรุงกตัตถ์ชติยาทุกธานี

เมอชกถายฝ่ายท้าวอุเทนราช

อานภาพปราชญ์ทั่วทุกกรุงไกร

ให้ทุกคามาสนองละของบาท

แน้นไม่ให้จะประจบรณรงค์

ครุปร่างช่างกระไรล้วนงามงาม

ให้เวียนร้อยคอบคำที่ร่ำถาม

ห้วยบ้านคามวาสีล้วนพัน้อง

ถักนั้นไปเจ้าวิเชียรเป็นที่สอง

ที่สุกทั้งคนสัตว์สุวรรณ

จะคืบ โสกลสังเวชทุกเขตชั้นที่

มาเล็ดสรรพสยเสาะคามเกาะเกียน

พอลมพานพาพิศณวิคเฉวียน

สำเภาเจียนอัยปางลงกลางชล

เทยวแค้นห้วยกลางทะเลระเทรตน

ทองไฟไหม้ ไคถนเหลื่อแก่กาย

ฉเอนเป็นคิกไปแล้วใจหาย

จงขยายเรื่องเล่าให้เข้าใจ

เส้นตาลุ่มหลงไม่สงสัย

นักรุงไกรวมจักรนัควา

นามพระบาทท้าวทศวงศา

ชื่อนางแก้วเกสรวิถาวรรณ

เป็นทชนชมโฉมประไลมชวัน

เคยวนนช้นสาสยทวย

กุศตผากพึงร่นจเรณสัตว์

มาขอสูภมิไม่ให้ ไกร

เป็นเชอชชาติชาวชวาภาสาไสย

เป็นเมืองไทยกว่ากตัตถ์ชติยวง

จะขอราชาธิบายประสงค์

ถึผู้พงส์จักรพรรดิชติยา

ข้างเจ้านายฝ่ายเรามีไ้ไ้
แล้วกริ่งเกรงไพร่จะยัก
ไปยักหน้าถ้าย่างเข้าเคอนย
แสนสงสารเจ้าพราหมณ์ นึกความครว
งประทัยยังหู่ทูน
ข้าจะช่วยออกปากฝากเขาไป

๑ เจ้าพราหมณ์ค่อยขอยคำเป็นที่ยัง
แม่นเอ็นดูก็จะหู่ทูนกันนาย
แต่มาถึงกรุงไกรจะไ้ไ้ไ้
สนุกสนานปานไ้ไ้ไ้ไ้ไ้

๑ ส่วนนายกำนไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้
จะพาไปไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้
ออกนำหน้าพาพราหมณ์ไปตามถนน
เที่ยวเลียบริบรอบเขตนิเวสวัง
เห็นผู้หุงรังเรือกเทอเลอ
ถ้วนางในไม่ชั่วตัวดำกัน

๑ พราหมณ์หิวเรวรับคำทว่าสั่ง
งามปราสาทผากเยยมโทยมมาน
มีบ้านช่องสองแถวแนวถนน
มีโรงรถชไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้
ที่ท้ายวังตั้งถ้วนแต่คักถ้วน
นายกำนพาฝากลากทั้งหลักคน
พวกสาวแก่แลเห็นเจ้าพราหมณ์น้อย
งามวิจิตรวิลาสระพัน
เจ้าพราหมณ์ขามานั่งทนถอน

ว่าท้าวไทเป็นนอกพระศาสนา
จึงเกณฑ์มาตั้งกองหู่ทูนกัน
เห็นจะมีการทัพถึงชัยชนะ
จะผายผันไปบ้านประการไ้ไ้
ถ้าแม่นมีเมตตาจะมาไ้ไ้ไ้
คงมีไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้

ไม่มีสิ่งไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้
ท้าวไม่ทายก็ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้
พาไปเล่นสักเวลาเดิคน้ำเอ๋ย
พอชมเชยเสียดักท่นอยจึงค้อยมา

ข้างพุกเพราะน่าวักเป็นนักหนา
แล้วหิวยามไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้
ถึงท้ายนครกรุงไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้
แล้วสอนสั่งห้ามปรามเจ้าพราหมณ์พลัน
หิวยากเยยมเทอเลอชวัน
จะเสียดักเสียดักไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้

พลาจชมวังนิเวสประเทศสถาน
ชั้ชวาลแก้วแก้วระวาวตา
ทั้งผู้คนคักคักกันนักหนา
สนามท่น้ำจักรวรรกที่คักพล
ข้างนี้วังสองแถวแนวถนน
ประชาชนช้อตาพุกจากัน
คักช้อช้อยน้ำช้อยคักคัก
คักช้อยกันร้องเรือกออกเพือกไป
แกกช้อยร้อนจะรีบไปข้างไ้ไ้

พระแยมขมพรมพรายระอาใจ

ส่วนนายกองปากน้ำที่หน้าหน้า

มีหมากพลูบทรูทรวงบ้าน

แล้วเหลียวหน้ามาถามเจ้าพราหมณ์น้อย ถิ่นถวิลด้วยอภัยบ้างหรือพอจะขอให้

พระช่วยเงินเงินแลกทำเฉยไป

๑ จะกล่าวถึงสาวใช้ ในนิเวศน์

ชื่อกระจงหงส์ ไพโรถะกมลพิ

ออกคลาก นาคกรายเที่ยวจ่ายของ

เห็นคนคุกเจ้าพราหมณ์ถามกันเกรียว

เห็นโคมงามพราหมณ์น้อยถอยถอยสวาท

ทั้งกระจงหงส์ก็ไม่อาลัย

สู่แซกเสียดเขียดคนเข้าจันซึก

พระช่วยเงินเงินพักตร์ไม่พุดจา

อกระจงหงส์ถวิลระอาใจเห็นม

เห็นพราหมณ์ไม่เกรียวพานว่ากานไ

๑ จะกล่าวถึงท่านนายวิเสท

อกระจงเป็นกระไรมิไกรมา

นางทาสมาถึงห้องคลาก

เขาบอกว่าเข้าเห็นไปตามพราหมณ์

เห็นเกินตามพราหมณ์น้อยทว่าถอยหน้า

พาเข้าไปให้ท่านนายเป็นนายครัว

แล้วว่าเขาข้าวของไปไหนเสีย

หรือเที่ยวสู่สาวของมึงม

๑ อกระจงหลงโหลไม่ไค้สีย

ขานไค้เสียดทมิฬพราหมณ์

นางแม่ค้าอาลัยประโลมถาน

ฟังแม่ค้าร้องทักเห็นรักถาน

ทนายท่านแฉะขอต่อเอาไป

เจ้าพราหมณ์ไทยเคียงกลองรำลึก ๑

เป็นวิเสทพระธิดามารศรี

ยังไม่มีลูกผัวตัวคนเกี้ยว

ทำขมของยกเบี่ยงข้าเลื่องเหลียว

ทำลกลีด้วยเล้งแลหุ่ยแต่ไกล

ใจจะระชากลงกับยศพิศมัย

ไค้กอกไม่ วังตามเจ้าพราหมณ์มา

กักจวิทนังไหว ไท้ยบผา

คนเขาฮาไค้ถันสนั่นไป

ทำและเลียบมอเวียงเจ้าเคียงไค้

ไค้โรเซฮากำไค้กับไค้โรชา ๑

ครั้นสุวิเสทย้ายคล้อยก็คอยหา

จึงสั่งข้าคนใช้ ไค้ ไปตาม

เห็นกระจากทั้งไว้เทียวไค้ตาม

ถวิลตามคึกพันไปทันตัว

นางทาสเข้าซึกจิกเอาหัว

แถมเห็นทมิฬไม่เข้าโลคิ

กระจงเขียมคณานำบัล

หรือเจ้าทมิฬบอแบ่งแรงแจ้งความ ๑

ทำอุบถถวิลถวิลไค้ไม่เช็ดขาม

รูปทองงามกระดุนเจียวขุนยา

ให้กำนันสั่งพามาเมื่อ
พรุ่งนี้ให้ฉันพามาหานาย

๑ นายวิเศษเข้าหาหน้าบ้าน
ทรวัดสนรักเขาจนเมา
จะไปแจ้งคดีพระเพลิง
ยังโกรธค่าทองแล้วรว
จึงแจ้งความตามอกระงเด่า
เห็นผูกพันผ่นเผื่อเหลือค้ำว

๑ พระเพลิงไปพึ่งน้องตัว
จะให้พวกขอเฝ้าไปเอาตัว
ปรีกสาพลางทางลงจากท่าหนัก
จึงสั่งให้พวกข้างหน้าพาออกไป
พวกขอเฝ้าเข้าแจ้งอิศา
เห็นเจ้าพราหมณ์ตามกันจรวัดคลา
พวกขอเฝ้าเข้าล้อมเจ้าพราหมณ์น้อย
นี้หรือเหล่าเจ้าชู้ ไม่คู่แกล
ถึงกระไรได้ชมก็สมหน้า
ท่านให้หาเร็วเด็กพ่อท้าวร้ง

๑ ฝ่ายตาเข้าชวาค่านไต้ ยินว่า
เมื่อหลานเข้ามาเที่ยวเล่นตามทาง
อคนนผปากมันรักจ้าน
มิใช่ชาวบ้านนอกมันหลุดออกไคว

๑ ขอเฝ้าว่าท่านไม่โธร้าย
ท่านทงสพเพลิงพระธิกา
แล้วปล่อยว่ามาไปเถิกเจ้าพราหมณ์

ว่าจะทำงานทองของถวาย
พอคุณยายใช้ให้เขาไปเอาตัว ๆ
ยังให้การชมงามเจ้าพราหมณ์ผัว
ระคิกกลัวเกรงไควก็ไม่มี
ให้ไล่เลียงเคียนส่งไปโรงส
มาถึงสพเพลิงพระธิกา
มันชมเจ้าชู้พราหมณ์จ้านักหนา
จะค่าว่าสักเท่าไรก็ไม่กลัว
มันยกยออันว่าเหมาะเพราะเป็นผัว
ก็หรือชู้ก็คงเห็นว่าเช่นไร
มาถามชู้ก็อกระงเห็นหลงไหล
มันว่าชู้ยักไทนเอาตัวมา
มาถึงททองกลากเทยวแลหา
อิศาจึงเข้าชวาค่าน
แล้วกล่าวถ้อยไต่ถามตามกระแ
ทำกขแกลกันแต่เทยวเทยวชาววัง
นัยคำเป็นเมียบจะเสียตลึง
คุณในวังออกมาทอยู่ประคกลาง ๆ
แกโกรธอิศาชู้เข้าชู้ชวาว
ไต้เทยวนางชาววังเมื่อครั้งไร
มาเทยวพานหลานเข้าหาว่าไม่
ผิดก็ไล่กันกับเจ้าเงินเย็บตา ๆ
จะเอาทวายลงหลังกระมังหนา
จะให้หาเข้าไปถามตามท่านอง
ทอย่าพูดตามตาคนนั้นมันจริงของ

แล้วพาเข้าวังในกังไยปอง
ถึงประตูห้างข้างฉนวน
จึงเข้าไปเล่าแถลงแจ้งกิจจา

๑ ฝ่ายทั้งสี่พลเอยเมื่อยชมน้อย
ภูผาเหลื่องเรื่องรองทองอุไร

ชนงเนตรเกศกรวนและกรแก้ว
พิศวงหลงลืมกะพริบตา
ท่างว้างามเหลื่องามพอพรหมนั้นน้อย
หรือหน่อจักรพัทราพาราไกล
อีกนัยไต่ความว่าเป็นชู้
เว้นแต่องค์นี้ขงพระบุตร

จำระดวงท่งท่งไว้นักน้อย
กำพิพลาทางตั้งขอเจ้าพลัน
จะให้ทูลท่งท่งไ้

แล้วจะถามความชัดต่อสำนวน
ขอเจ้าว่ามาไปเลิกพ่อเอ๋ย
ฝ่ายเจ้าพรหมนั้นตามไม้มิให้ซึ่ง
จงไปบ้านท่านเลิกให้ผ้าสุก
นายท่านฟังคลั่งคลอหล่อน้ำตา
จะไปจักข้าวปลากระยาหาร
แล้วเกินพลางบ่นพลางตามทางไป
ทำปล่อยมั่วอุปการเทียวพาลเขา
ถ้าทูลก็หลานกูจะสู้ตาย

๑ ฝ่ายขอเจ้าพาพรหมนั้นมาตามถนน
จึงบอกแจ้งกิจจาสาละวัน

ส่วนนายกองปากน้ำก็ตามมา
เห็นแต่ถนัดม่อมหม่อมหม่อมพว้อมหน้า
ไ้ท้วมาแล้วจะโปรกประการใด ฯ

เห็นพรหมนั้นน้อย โสภาทาไหน
งามวิไลแก่เล่ห์เทวคา

แลแลลมน้ำรักเป็นนัยหนา
เสน่ห้าย่นย่นรวิจวนใจ
ช่างเลอนลอบล่องฟ้ามาแต่ไหน

กระอะไรท่งจึงมาถึงธานี
ไม่วอนคู้คยตากัยทาสี
เห็นเต็มคู้แก้วแก้วแก้วสุวรรณ
ให้พรหมนั้นน้อยไปสำนักทูลสวนชวน
เห็นไม่ทันจะปรักสาเวลารวน

ไปส่งให้สองเจ้าที่เจ้าสวน
ตั้งแล้วชวนกันเข้าไปเสียบในวัง
ถ้าละเลยแล้วเห็นจะเล่นตลก
พลางรำสั่งนายท่านด้วยมารยา
ฉันทันทุแล้วเมื่อใดจะไปทา
แล้วว่านั่นไม่ท่งหย่ากริ่งใจ

มาส่งหลานสคนให้จงไ้
คนอะไรอย่างนี้ไม่มีอาย
เห็นใจแล้วจะจยไปปรียหมาย
วิ่งถวยก็กาไ้ว่ากัน ฯ

ถึงคายนสองเจ้าเจ้าสวนชวน
เอาพรหมนั้นน้อยให้แล้วไ้คลคลา

ฝ่ายสองเจ้าทรพลก็ยื่นพร้า
เขาค่นหม่มเราผู้คุมคนชวา
เจ้าพราหมณ์ ยม พรหมพราหมณ์ขยายออก
ซอกคักมีหีบจะสู้กัน
ขายกับท้าวเจ้าช้อย่างไรไ้
ยังมีไ้ครองจำคำวานัน
เจ้าพราหมณ์เห็นก็ใจเข้าในท้อง
เจ้าชวรามานอนกระเบียง

๑ สงสารทนอสูรยวงตังตังสักร
ก้วยไม่เคยเชยชวรทำนอง
จึงปริศนาว่าแก่พราหมณ์ทั้งสาม
พวกขอเฝ้าชาววังมันจินทาล
แต่พั่งเสียดแล้วนอังก้องนัง
ทั้งสามพเนนเห็นเป็นอย่างไ้

๑ พราหมณ์ท้าวพ่อเดิมเสียดแล้วท้าว
อันองค์ราชบุตรที่โนวัง
พ่อโถมงามยามนักแกรวัน
ถึงขอเฝ้าเขาไปจับไ้ฮ้อปรมาณ
เมื่อพยกันวันนางพลึง
ซึ่งไ้ค้มไ้ว ทนทงสคน
ถ้ามันเห็นอนหมายมั่งก็พรงัน
พ้องกับไท้สทข่าโกธรา
ทำนองเขาชาววังมั่งก็ขึง
ซึ่งพลึงพระธิดาจะว่าไ้

๑ พระพั่งพราหมณ์สำนายนบึงอายนัก ไม่รู้จักรักร่วมภิรมย์สม

เราจะทำอะไรก็กระหนทา
คงทนน้ำแล้วจะไล่ที่ไ้ทนทน
ไม่ทนก็อดขายคาทข่าโสกลสลับ
อันไท้สททที่สิ่งไ้ไ้ไ้ไ้
ที่ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้
เจ้าช้อยที่ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้
ทงพั่งนังท้าวไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้
คอยพั่งเสียดไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้

โทมนัสหม่นไหม้ วั้ทิมทอง
เฝ้าท้าวท้าวท้าวท้าวท้าวท้าว
ไม่พ้องกันช้อยหน้าเขาว่าชาน
จะไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้
แต่คนผู้ขึงมันยังกลบขึงคักไ้
จึงนังไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้

เขาออกช้อยไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้
ทุกวันยังมีไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้
ผลบุญช่วยช้อยสัคสมัคสมาน
พกเห็นเป็นคระพานมาชอยกล
เห็นมองเมียงตามาสั้ทาทน
พเนนเป็นกลมารยา
ร้ายท้าวไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้
รู้ถึงแก้วเกสรไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้
แต่ไ้
พั่งไ้

จึงว่าถึงนางฟ้ามาไต่ถาม

ไฉนองค์หญิงพิงเทศพระเชศดา

ที่รักเขาสาววังยังประวิง

ไม่นิยมเลยที่เป็นความจริง

ไฉ้จะมาท่องเที่ยวเที่ยวผู้พิง

ก็อภัยจะไปใดคนยังไม่ต้องการ ฯ

๑ พราหมณ์หิวร้อพ้อหย่าประมาณหมื่น อันรูปกลิ่นรสเสียดำเนียงหวาน
กับสัมผัสศตวรรษวิกาล

พลางหัวเราะเบาะหยอกท่อนอกสัตว์

เสียงซุบซิบกันไปไม่ไธยา

เสียงหัวร่อต่อระวิงคังคิกคัก

ทูนพิโรธโกรธซึ่งเสียงดังทั้ง

หัวร่อคิกคักฝ่าพากันหนี

จะให้เจ้าชื้อคากว่าไป

ท่อนอกสัตว์กับสามเจ้าพราหมณ์น้อย

นอนหลับเอนอเสื่อลาภจากกระคาย

๑ ฝ่ายนางวิไลในวังราช

ควนสนแสงสุริยสนธยา

แล้วทูลเขินโฉมยงชงเสวย

ท่างเพ่งพิศพระธิดาวิธวรวรณ

คิกคักงามพราหมณ์น้อยก็นำรัก

ทั้งสนางต่างคนงัดลงสถาน

ข้างพล่งว่าถ้าไต่กับเจ้าพราหมณ์

ทั้งสามนางต่างสคับรยว่าอ้อ

๑ ฝ่ายโฉมแก้วเกสรธิดาราช

จึงว่าพนมผกกว่าทุกวัน

ประภาวคิฟเลียงฉลากลแก่

เมื่อคนพนมผกสักสามยาม

โสมนัสสวดสันต์ด้วยทรรศา

ขายกับทาสวิเมียบคอยเงี้ยว

คิกว่าถนินทาวาถยหลัง

น้อยหรือยังพิมฟ้าหุยก้าโม

จนย้านแล้วยังไม่พลัยไหล

คนอะไรชาติชั่วไม่ถวิลนาย

ไม่ตอบถ้อยทู่เมื่องทำเสียดหา

จนเคลมกายพลัยไปในไธยา ฯ

แสนสวาทพราหมณ์น้อยละต้อยทา

มาเฝ้าแก้วเกสรธิดาพร้อมกัน

เพิ่มอนท่างเคยชัยกล่อมถนอมจวน

สวาทพินไม่มีราศิพาน

ประไพพิศตรเคยงคักด้วยสุริยฉาน

ทหย่างงานถอพิศพิศคิมอ

งามท่งงามชมเล่นเห็นแล้วหรือ

แล้วถลยร้อไค คิกคักคิกคัก ฯ

พั่งประศลาภผลาจิตคิกคักสน

อะไรนั้นน่าชมสมกับพราหมณ์

ไม่คอกนมมิใช่การวานพยำดา

ว่าเจ้าพราหมณ์ท่นมน้อยคนท่นมา

ครุปร่างรุ่งราวคราวพระน้อง
บรรลไภในภพโลกา
พอเสียงก้องย่ำรุ่งสกุงคัน
จึงแก่ ผันแม่อยู่ตรงกลัน

๑ พระธิดาว่าฉันมิหยากเชื้อ
เมื่อจะกัพพุกไม่เช่นนั้น

๑ รุ่งกลันพลึงฉลากเฉลย
แม่ประภาแก่ ผันให้ฉันฟัง
เมื่อจะกัพพชมโฉมพระน้อง
ก็กุดังพราหมณ์ความผันแม่ประภา
ว่าไ้พราหมณ์ความผันนั้นทนอเจ้า
เมื่อจะกัพพุกก็เช่นนั้น

๑ พระเทพนิยน์คำเห็นถาลก
จึงว่าน้อยไปหรือพเช่นนี้เจียว
ถึงจันจามพราหมณ์แซกที่แปลกชาติ
แก่ถึงดวงเล่นเห็นรู ไม่เท่ากัน
อันชาคนนแน่งพทยาพิศทมาย
ถึงมาครแม่นันมังสาจะทาของ

๑ ทั้งส่นางต่างคนเห็นเคืองซัก
แม่เหมือนจันทกแจ่มฟ้าไม่รำคิ
อันชาติชายเหมือนกะต่ายที่คำชาติ
พพุกเล่นเป็นแต่คำให้ส้าราน
แล้วส่นางต่างคนเข้าชบักถ่อม
ยังร้องร้องขบขบไม่มไรว

ผิวผ่องนารักเป็นนักรักหนา
ที่จะหาเปรียบไ้กันนี้ไม่มี
กับคนอื่นไม่กล้าขอกอถอยก็สิ
เขาวาก็หุ้ยแล้วก็แล้วกัน ๑

๑ น้แหละเนื้อไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้
หรือสาคันข้อฉิกจึงขบขบ

๑ ไม่ดวงเลยพระเด้าเนื้อความหล้ง
ว่าเจ้าพราหมณ์จามกึงเทวคา
นวลละของนารักนั้นทนนักหนา
จึงแก่ถึงว่าเขยเขาวะทิวเวาเกิน
เป็นขอเผ้าน้องแก้วแล้วขยัน
ไม่เสกสันช้อยยักถักนิกเคียว ๑

๑ วิทยนกเคืองช่นไ้ฉันเฉียว
มาแก่เกยวชกชอมสมมมมกัน
พสวาทแล้วมาเปรียบประเทียชน

๑ แต่เช่นนั้นแล้วทขานักนึ่งปอง
ไม่คยชวยเซยชมประสมสอง
ก็ไม่ปองปรวณาทย์พาพิ ๑

๑ ชลัทธิปลอยประโตมนางโฉมดี
จรลิตยทุกพันพโยมมาน
สูกะมากที่จะม่งหมายสमान
ขอประทานโทสเถิกพระเทพี
เคียงถนอมนชนางทขุช้างที่
ยังก็กลัสงเสียงสำเนียงกรวน

ตอนที่ 4

ศรีสุวรรณพบนางเกสร

๑ สงสารแก้วเกสรธิดาท้าว

สถิตอยู่แทนสุวรรณไทรวิณว

พอทลึงลงซงซง สุกินนิมิต

คนตักรุ่งแสงพระสุริยา

จึงรีบถลึงมาเคียงข้าง

ฉนั้นเห็นว่าวสุมิอันเกรียงไกร

เกี่ยวกระหวัดกรวยอรุณทอง

ไทรอันร่วมกลุมิจพิศมณ

จนเกยวนนกกกลึงยงต์

พลึงพระนงนิตในใจ

ลักสนะพระสุบินนิมิต

สมุทมิทวิมุตแทนสุวรรณ

จะไถ่ลาภหรืออะไรก็ไม่ช้า

ที่จะช่วยระหวพพรางาม

ภูลพลาทางพลัดสมุทกลว

บุพผางของอันอักษพลัน

แม่นชบถักกรักใครในนิมิต

แม่นงรายผ้าคลุมนิมิต

นางพึงเรือยเคืองชกชกสมุท

สพเลียงเคืองข้างเห็นนางเมิน

๑ พระขลุ่ยไกรขลุ่ยทักด้วยชก

เห็นว่ากลึงแล้วมาถลึงแสงประจักษ์

เมื่อครั้งคราวจะไถ่ผู้สงวน

แต่ถักถ่วงยวนใจไม่ไถ่

ประวักทินชนาททวาคผวา

พระธิดานักแทนงแกล้งวิทย์

นชนางเล่าแจ้งแกล้งใจ

เข้ามาในแทนสุวรรณอันนง

ฉนั้นว่าถักถ่วงยวนเคืองเงนเลียงพล

หมายว่าปลงชีวานกาล

อันความผันพิเห็นเป็นไฉน

ยิมละไมในหน้าแล้วว่าพลัน

ครั้นจะถักถ่วงไกรพิโรธฉนั้น

ทำวสุมิซงกให้รู้ความ

ทักเวลานนี้ถักถ่วงเข้ายามสาม

ให้รู้ความปรารถนาไม่ช้าวัน

ถักถ่วงชบชกกับฉนั้น

มีคำคั้นว่างหม่อมมา

จะไถ่สมสมสนธิเสนทา

วาสนาพึงเฟื่องเรืองเรณ

ให้แสนสุขอภัยวระคายเชิน

ค่างอวยชัยให้เรณพระชนมาน

พันแสนเล่ห์ถักถ่วงประสมประสาน

ชวนให้อ่านแต่คำทักถักถ่วง

นี้หากเห็นเป็นผู้ ไห้ยังไว้หน้า
แล้วผืนผืนพิศทราไม่พาทิ

๑ ทั้งส่นางต่างคนเห็นเคืองชก
ครันดูวิญญายแสงชนเรืองรอง
พระบุตรนี้มีทศกูประหลาด

แสนสงสารเจ้าพราหมณ์ก็ความครัน
เราออกไปถามดูให้รู้แจ้ง

ดวงก้านักถวิลว่าอะไรไป
เห็นพริกพร้อมยอมใจเข้าในห้อย
กระหม่อมจันทรเจ้าให้คำทิ

แล้วผึกหน้าทาจันทรกระแจะพั้ง
ห่มกรวยทองรองแสงเป็นชัยใน
ให้ ถือของสถาปนาเช็กปาก

ทำกวีชยากรวยถ้อยเกี้ยวถอยนวน

๑ ฝ่ายสองเจ้าเฝ้าผึกถักกันนอนนัง
ครันรุ่งรางแสงพระสุริยา
บ่าวเรามิสกลั่นทนมุมนุ่ม
ทั้งจอยเลียมมิคพราทาทิหมัน

คาเข้าผึกหัวเราว่าจึงห้อย
เลียบแรงมิบ่าวไพร่ไซ้ ไม่เป็น
จึงร้องเรียกเจ้าพราหมณ์ตามบ้านนอก
แล้ววิญญายก็จอยให้คนละอัน

๑ หน่อถักทวิชกแก้กันคำอ้ายเจ้า
พลึงพราหมณ์ตามคนเข้ายุกไว้
น้องข้าเจ้าเจียมห้อยหยา

หาไม่ระว่าเสียให้อายกับสาวศรี
ทำเข้าที่ไสยาสน์บนอาสน์ทอง ฯ

ซุกถักถักนอยไม่คอยสนอง
ออกจากห้องไสยาปรักสาถัน
ที่เรากาคนนั้นก็งามกับความผัน

ระโสภสถิตย์อยู่ในสวนรัญจวนใจ
ห้อยตำแหน่งนิคเรศประเทศไท

เก็บคอกล่มมาถวายเป็นพระบุตร
เบียดกันผ้องส่องทะยอยสอยเกล็ด
กวีกล่าถวิลเวียนร้อยทวยไร

ต่างคนนุ่งชกทองถวิลผ้องใส
เวียนสาวไซ้คนรักมาชกชวน
แล้วออกจากประตูข้างทางฉนวน

ทรงไปสวนมาถักด้วยปรีดา ฯ

เวียนระวังพราหมณ์น้อยในเคหา
อ้ายเข้าจึงว่าแก้คาพลัน

คาเอ๋ยคุมออกไปไซ้ ในสวนขวัญ
ให้ช่วยกันถากหย้ากว่าจะเย็น

ขัณณากุมมิคคิกไม่เห็น
นึ่งให้มันนอนเล่นเลียบทั้งวัน
เก็กเอ๋ยออกมาชมนิมัน
มาช่วยกันถากหย้าจะพาไป ฯ

ระไคร้เราจอยสยให้ถักถัก
แล้วแก้ไขบอกล่าเจ้าชวา
เกณท์หน้าถักแก้ไรจงไซ้เจ้า

ระดาถทำแทนกันไม่ฉันทา

๑ ส่วนทาเข้าเหย้าอย่างมาข้างสระ
จึงวิภาหน้าทีให้ทันใจ

แล้วทาเข้าเข้าไถ่ทันชมภู
ระหวะหวทาวนอนอ่อนกำลัง

๑ ฝ่ายเจ้าพราหมณ์สามนายชายฉลาก เห็นท่อนาถมัวหมองไม่ผ่องใส
จึงเลือกเกือกออกถ้ำกวนทวยนใจ

ถึงมาครแม่นันตกยากต้องถากทอย่า

เราอรอวังกันกวนัน

ชิมคามาทะขวนเกียวกุญชิ่ง

เราอุส่าห์พยายามทามโบราณ

ว่าพลางทางจับเอาของสวน

ไม่เคยทำซ้ำสัณแผ่นสอา

๑ ทนออกสุกจริตเคืองซ้ำเลื่องค่อน

แสนทากายออกไม่รอกคน

ถึงระชกนางฟ้าลงมาให้

พระสุกษิทธิใจไม่สยบ

๑ ฝ่ายพี่เลี้ยงพระธิดามาถึงสวน

ทำเสสิ่งดาวสวรรค์กำนัลใน

จงรอรังนึ่งทำทวยกัน

แล้วเสแสร้งแต่งจริตกะบิกกะขวน

แต่มีอุปถัมภ์ถึงพราหมณ์น้อย

นามของไม่ขึงเพียงทวยชายกัทยา

ทั้งส่นางต่างว่าประหลาดแล้ว

หรือเทียวเกียวกุญชิ่งมาตย

ทรงไทนทอย่าจะให้ทำงานไป ๑

เห็นระหวะทอย่าแพรกแตกใส

ใครทำให้ค้ำทยุกไม่พัง

เอาผ้าปูปักผลงเอนทลง

ถ่มระวังพราหมณ์น้อยม่อทลัไป ๑

๑ มายันให้อุ่นชาแล้วพาที

ระธาสาแทนนึ่งทอย่าทของสรี

ถ้ำแม่นันพิศากผกจึงกิดการ

ทอชิงอชิงออกเปรี๊วไว้ กินทวาน

คงเปนการมันคงทอย่าสงดา

เวียงสำรวลชวนกันเข้าพันทอย่า

แต่เปเลี่ยนซ้ายย้ายขวาทอย่าสามคน ๑

สท่อนดอนทวยทียพิไร่น

ทอชิงทชทนถากทอย่าประกาศา

ทจะใช้ถากทอย่าขึ้นทอย่าทมาย

ทั้งสามนายเมินหน้าถากทอย่าไป ๑

แสนระวิจวนผกจิตพิสมัย

ระถมเถ้าเข้าไปก็ไมควน

เราทงสรีเข้าไปข้างในสวน

ทำชชวนกันเกียมาลามา

เนทวชมอัยแกลทอกซ้ำเลื่องทา

ไมเห็นหน้าพราหมณ์น้อยละทอโย

พอรูปทงนึ่งแล้วซ้ำไปท

สงสัโยอย่างของนามของเมียง

พอใกล้สระโกศสมุทรชุมชาติ
 ทยุทนแล้วละมั่งพึ่งสำเนียง
 เห็นเจ้าพราหมณ์สามคนก่นดากทยา
 แค้นอ้ายเข้าเฝ้าสวนแสนจ้อไว
 แล้วแลดูพราหมณ์น้อยเห็นส้อยเส้า
 ทั้งสนางต่างว่าน่ารำคาญ
 นางประภาฯ เราจะผูกค้วย,
 เราออกไปให้เขาเห็นพอเป็นที่
 ปรักสาปลงทางเกินเค็กกลอไม้
 ทำไฉนจึงจะได้คอกออุบล

๑ เจ้าโมราสาณพราหมณ์ วิเชียร
 พอเหลียวมาเห็นหน้านางพิเลียง
 มาบอกความพราหมณ์น้อยค้อยกระซิบ
 พอไปผูกกับเขาเล่นก็เป่นไร

๑ สัตว์วรรณสันพิศกรไม่รักคย
 พรักเขากิ่งเข้าไปพุกา
 พอท้อให้อ้ายเข้ามั้นทยามทยาย
 ไม่รักมิชู้สาวเมอกราวแกน
 พระว่าพลางทางลูกชื่อนดากทยา
 พเลียงพราหมณ์สามคนเข้าช่วงชิง
 ท่างวางจอยทอยน้องแล้วอย่าง
 ทม่อมทงสนทริชชาครถการ
 เขาพิชงท้าวกระไร ไม่ไต่ถาม
 ทั้งอคนจนยังรุ่งก้วยชุม
 แก่อเจ้าท้าวชูเชนจะเกษนชัย

เสียงจอยดากพันคืนไค้บินเสียง
 ค้อยมของเมียงเลียงแลทยุแต่ไกล
 เวทนากัมกัมจะทำไฉน
 มันแลงไส้กรากกรว่าให้ทำการ
 เข้าแฝงเงาพริกสำเนาสงสาร
 ะคิกอ่านแต่ ไซท่างไรก็
 ก็คิกขวยวิณณาน้ายกสี
 พังไมตรีเขาก่อนจึงผ่อนปรน
 เข้ามาใกล้สระน้ำแล้วทำข้น
 แล้วทำถวักชวยชมายเมียง ๑

กำลังเพียรพันคืนไค้บินเสียง
 เขาชวยเทวียงไวกับทัก้วยคิกใจ
 กงทายรวมมั้นกงทอย่าสงสัย
 กุทาทางนางในจวนรรว ๑
 ทอย่าเร้าวยไปเลยน้องไม่ปราดนา
 ทดากทยาน้องจะทำแทน
 ฉนั้นเทม้นสายทงนึ่งเนอมน้เทลอสแสน
 ทอย่าชนแค้นเลยพพราหมณ์เป่นความจริง
 แล้วเมินหน้าเลยไม่คู้ข้างผู้ทิง
 พอนึ่งนึ่งทอย่าทำไทรำคาญ
 เข้าใกล้นางนางถลนแล้วว่าชาน
 เมอเป็นวานนไต้ฟ้าฉนั้นมาคุม
 ให้คุมความร้อนใจคิงไฟสุ่ม
 ทานผู้คุมเล่ากร้ายทั้งยายทา
 มาถำกัมกรวกรวดให้ดากทยา

ความเห็นเคเห็นอยเมื่อยศวทวาทา
สารพิทะไม่มียศวทวาทา
ไม่เมตทาการะกัมแก่จำเลย
มาตยูกยั้งนั้งน้อยเด็กหม่อม
กรุนาปรานักยศวทวาทา

๑ ทั้งสิ้นนางท่างายระคายเขิน
จึงทอความคามชัมคาม
ความข้างในให้คุมไว้เพียงสวน
เขากววยทูลพระอภัยมณีพาพา
อิกจะเร่งแจ้งความว่าพราหมณ์น้อย
เมื่อคยคักกันเองไม่เกรงกลัว
นำสมเพชเวทนาหนักหนานัก
นี้หากฉันนอนกลดทูลประทั้ง
ว่าพราหมณ์น้อยก็ข้างเป็นพ้อง
ใครขอไรเร่งว่าอย่าประวิง
ทั้งคุมกันวันเคียวว่าเปรี้ยวปาก
ถ้าเช่นนั้นฉันจะให้ไว้สักคน
วาทามากกยศวทวาทา
แต่จะถามตามจึงอย่าเร่งไว้

๑ เจ้าพราหมณ์พ้องนักเห็นลักแหลม
ท่างย้มย้มเขินว่ากยศวทวาทา
แม้นฉันคยคักกับข้าทูลวง
ถ้าแม้นนางชาววังทำจินทาล
พราหมณ์น้อยนักก็อย่าพักไว้
จึงจะหม่อมม่อมม่อมม่อม

ผู้ทูลส่าห์ทำไปทั้งไม่เคย
ความเปรี้ยวปากเหลือแหล่แม่คุณเอ๋ย
ยังไม่เคยพบเห็นพึงเป็นความ
ฉันแสนตรอมตรมใจระไกรตาม
อย่ามีความกินแหนงแคลงวิญญา
ชมายเมื่อยมละไมอยู่ในหน้า
ฉันมิใช่เป็นสุภาภะธิดา
เป็นล้านวันแล้วจะส่งไปโรงศาล
เมื่อเย็นวานนี้จึงให้ไปเอาตัว
มาทศสอยสมสู่เป็นชู้
ถึงคชวักเขาเป็นชาววัง
ข้างไม่รักใจอย่าเสียกายหลัง
จึงรีบส่งให้มาถามหาความจริง
หรือพวกพ้องเพื่อนเทวเทวผู้พิง
หาความจริงให้ทั่วทุกตัวคน
ยศวทวาทาสารพิทะชัคสน
ใครถึงวันอะไรมั่งก็ส่งไป
พอเสียช้อหาเอามาให้
จึงจะไ้กรุนาเหมือนพาทิ

ข้างเห็นขมมมมมมมมมมมมม
มิเสียที่เป็นสุภาภะธิดา
ผิดกะชวงลามลวนควนประหาร
มาเกี่ยวพานเขายังจะอย่างไร
ถึงเอาพราหมณ์ปากไม่หยากไหว
อย่าสงสัยเสียเปล่าเปล่าไม่เข้ายา

ช้องคพระบุตรีมีรัง
 ระเบิดงาเงี้ยวรณแต่เจ้า
 ชื่อโมราสถานพรหมนิวเชียร
 โนนพรหมน้อยศรีสุวรรณพรณราย
 ตำเพชฌกพลกเมืองมาพ้อง
 จะเกยพานท่านผู้ใดก็ไม่มี
 ฉันทเป็นชาวบ้านนอกคอกกระท่อม
 กิจะใคร่ไต่ถามตามกระซวง
 อันทุกวันนี้ไม่มีที่จะเห็น
 ขอถามตามสุจริตหย้ายัง
 ๑ สัพเพยงเฮียงอายชมายชมาย
 นหรือชาวบ้านนอกมาหลอกใคร
 ซึ่งสงสัยไต่ถามถึงนามฉัน
 โนนประภาวกันจงกล
 ซึ่งหม่อมมรักใคร่เป็นขอเฝ้า
 ถ้าทำไต่ไม่คิจะรือกระอา
 ถ้าชเถยชนเทยวเกยวชสาว
 ให้จำนวยชายหน้าทักทาย
 ๒ เจ้าพรหมเห็นว่าหย้าเย้ยไปเลยหม่อม
 ถ้าวรใดใครแล้วก็ส่าย
 นเทยวเล่นโดยคิประสประสา
 ก้วยจนใจไม่มีทพพิง
 ครันฉันจะถวายตัวก็กลัวหยา
 ทนพระรูปร่างเจ้าสักการวใคร
 ฉันทพลกบ้านเมืองมาอนาโถ
 ไต่ถามทั้งนามวงศ์และพงศา
 อันพวกข้าเหล่านี้เป็นพชาย
 หม่อมหย้าเปลี่ยนชื่อเสียงช่วยเรียงถวาย
 เป็นน้องชายชั้นสาธิตหยา
 ชนเทยวท่องสมแต่บุรี
 จึงจะข้าฟ้าเกิดไม่ลง
 ไม่อ้อมค้อมพุกาเหมือนข้าหลวง
 หม่อมทั้งปวงก็เป็นไทยหยาในวัง
 หยาจะเป็นขอเฝ้ากับเขามัง
 หม่อมมานั่งถามความนั้นนามไค
 ทำชกช้อยพุกาธชชาสัย
 เขาเข้าใจหยาบอกหม่อมทำปลอมพล
 แต่เพียงนั้นพอจะแจ้งแห่งสนธิ
 นั้นอุบลคนนศรีสุภา
 จะต้องเหลาไม้กลัดกักขณา
 ไปยหน้าฟ้าใหม่คงไค
 ทำฉาวฉาวเช่นนั้นฉันก็กลัว
 ก็จะมีคนว่าชั่วฉันกลัววยา
 ไม่อ้อมค้อมพุกเล่นเหมือนเช่นหมาย
 ไม่กลักลายแกล้งว่าเจ้าจริง
 ควนหรือมาค้องเกาะเพราะผู้พิง
 จึงค้องนั่งนิกเจียมแสงยมใจ
 ยังไม่รู้กิริยาธชชาสัย
 น้าพระทวยร้ายหรือคิมี
 เหมือนคนโซ่สนแกนแสนอกสุ

แม้ว่าหม่อมอมปดิมภช่วยคำชู
อันลูกเมียก็ไม่มีพาล์เล็ก
แม้ในไถ่ มีทพพดฝากกาย

๑ ทั้งนางต่างรู้ในเชิงรัก
แม้ไม่มีทกถักตัวคนเคี้ยว

จงอยู่เป็นข้ารองละของบาท
จะช่วยกลให้ท่านเห็นว่าชื่นใจ
คำทณิกานทนนกมทงสทลง
ชกสทกวันฉนจะเชนสเทคนาง
จึงเมียงหมอบลอมแถแก่พอเห็น
หรือไกรทคทกลาควาชาการ

๑ เจ้าพราหมณ์ ยมพรมพรายภิปวายคอบ ช่างรู้รอบกิริยาชชชาติ
สมเป็นหม่อมอมมุลนายทอยู่ฝ่ายใน
แต่พราหมณ์น้อยนอกรกนทนกแน่น
ถ้าเห็นงามความรักมากทกเคอน
ช่วยเชนองค์พระธิดามาให้เห็น
พรงนนะกะหม่อมให้เหมือนนิก
ซึ่งหม่อมช่วยแนะนำทสำนัก

จะไถ่อนผ่อนกายสยายไป

๑ ทั้งนางต่างทอบว่าชอยจิต
มิใช่ฉนมันหมายเปนนายมุล
แล้ววางชองทมากลงททวงหน้า
ท่าพทพทออกทอกสนอเชิงคทพิน
เจ้าพราหมณ์แก้คทอกรททกเทาร้าง
ทั้งสองข้างต่างชมายชวยทางทา

จะไถ่ทอยู่พงมมเทมอมมุลนาย
ประกทประกทโคยจนทอชวชวช
ทวไม่ทายทไม่ทงจิงจิงเจียว ๑

แกล้งทงทงทททททททททททท
จะทอทททททททททททท

องค์พระราชาชชชาติ
ไถ่ทอยู่ในสวนสวทททท
ไปนอทนงเล่นเด็กคคคคคคคค
มาเล่นกลางสวนสอยสุมามาลย์
ไม่สมเป็นเจ้าชจจจจจจจ
จะทนช้านชวชเรียนทเคเพียวไป ๑

ความจิงใจฉนนั้นแนไม่แซเชน
ในพินแผ่นยถพไม่มีเทมอม
จะคคคคคคคคคคคคคคคคคค
จะไถ่เป็นชอเผ้าเทลาไม่คคค
ฉนจะทคทกลดลงททวองไว
ให้ทททททททททททททท

ไม่บวรลย์แล้วคคคคคคคคคคคคคคคคคค ๑
ถ้าสคคคคคคคคคคคคคคคคคค
จะทาคคคคคคคคคคคคคคคคคค
กนสลาเล่นเด็กนายนททททท
จนคคคคคคคคคคคคคคคคคค
ให้ สนางแจจจจจจจจจจจจจ
แล้วลคคคคคคคคคคคคคคคคคค

ทำเมียงเมินเกินกรายชายซ่มัย
พิโรธเวียกยายตามาคำพลาง,
ไม่แนกกรูปร่างทำนบ่างหรือ
กันทยาใช้สอยขงปล่อยไป
มันมีพียงยังทำให้เทอโกธร
สั่งสอนเข้าเฝ้าสวนแล้วชวนกัน

๑ ฝ่ายเจ้าพราหมณ์สามนายสหายจิต
เมื่อตกพิไปเกี่ยวประเคี้ยวใจ
แล้วกล่าวโหมพระธิดาน่ารัก
เห็นระสมคนเนนิกที่กรวดทอง

๑ สรัสสุวรรณว่าไม่พอใจเกี่ยว
ถ้าเกี่ยวจึงยังมีราคีขาว
ผู้ใดหลงลมหึงถึงทำเนียบ
นางพลึงเหล่านไม่มีอาย
ฉันช่วยเกื้อหนุนตามจิตสนิทสนม
สถาปนาก้องขกจะฉีกเบ้ง

๑ เจ้าพราหมณ์ ยมพรมพรายภิปรายทอ
ซึ่งเกิดความหนามเสี้ยนเพราะชอตรง
อันหนึ่งพ่อนอเนอเชอกลักร
มันองค์พระบุตรมีเมตตา
ทนงจะให้ไพร่ฟ้าจากชอ
มันพระผู้มีคยาในสายชล
ถึงพวกเราถ้ามิใช่จะไม่คิก
แต่พบลากขุมทองต้องตำรา

๑ สรัสสุวรรณวันทกถอนใจใหญ่

กุพราหมณ์นั้นยืนสน้องเห็นทงของทมาง
ใช้เทอถางถากท้านว่าไร
แต่จะถือรอยเจียนจะไม่ไหว
ให้อาสัยสำนักคำหนักจันทน์
ระลงโทสยายคาถึงธาสัย
มาเวียกข่าวเทล่านั้นเข้าวังใน ๑

มานั่งชีกอนุชาแล้วปราสย
ท่าง้างไนให้ทมาคมมาฝากน้อง
ประเสกสกกิกสทวิไม่มีสอง
พระน้องลงเล่นชุกสกกาว ๑
แต่มาเทียวชอ ๑ ยังชอฉาว
เหมือนเรื่องราวโบราณรำคำภิปราย
ไม่รายเวียกแรงรักมักฉิบหาย
มาชวนชายจะไห้งหลงละเลิง
กลัวตึงลมแล้วจะหาเหมือนว่าวเหลิง
ทำว่าเวียรวางแตกจะแหลกลอง ๑

จากสมยติมาถ้ายากยากนักหนา
ไค ฟังพาแต่พ่อนอที่ร่อนรน
กลอกลอเล่าแจ้งทุกแห่งหน
มีผู้คนยกความจะตามมา
คงจะคิกตามแสงทุกแห่งทา
จะหลบตาเสียไม่ชุกก็สุกฉาย ๑
แต่เกร ใจเจ้าพราหมณ์สามสหาย

จึงว่าน้องครองความตามนิยาย
เมื่อตัวทำน้ำใจยังใฝ่สูง
ต้องชบสอมทรมใจด้วยไกลถิ่น
เวลายากจนคนจรเที่ยวว่อนเร่
ฉวยว่าวันขึ้นเคืองด้วยเรือนนาง

๑ พะเลียงพราหมณ์สามนายอภิปรายปล่อย ให้ขึ้นชอขยวิฉาธัชชาลย์

พอไม่รักปรองมัดก็ตามใจ
เวลานั้นชวนกันไปสำนัก
เสี้ยมแรงเขาชาววังตั้งไถ่ถอน
พลางสำรวจชวนสวสัรวรณ้อง
ชนคำทนต์ผลึกเผยทวาร
มีฉากพิลลิตแลมุลแฉวน
ทางยมสวรวลชวนสวสัรวรณพลัน
ส่วนเจ้าพราหมณ์สามคนทยุข้างที่
เผยพระแกลแลชมการาราย

๑ ฝ่ายนางพละียงมาถึงวัง
คิดถึงพราหมณ์สามนายที่หมายไว้
แต่พราหมณ์น้อยชุนน้องเป็นของพลวง
แต่ชายสามหญิงสัทระแวง
แต่กันนักทวิตรองให้ช้องจิต
พอโพล่พลัดเวลาจะสาขันธ์
ปล่อยประโลมพระวิกายพาพักร
ถึงยามค่ำเข้าบรรทมทำชมเชย
แล้วทำพุกกันกับเพื่อนว่าเคื่อนัน
ฉันทยากใครไต่คอกมะลิลา

เห็นเป็นเช่นกะต่ายที่ทนายจับ
เหมือนนกขี้มุ้งเมคเมืองสรวรค
คว่ำหมายมันมุ้งมิทรให้ ผิดทาง
นึกเสันท่านกตัตถ์คว่ำชักขวาง
จะค้องร้างนัควาเข้าป่าไป ๑

จะไปไหนไปด้วยจนม้วยมรณ
ที่คำทนต์พระยุคริมพิศุทมน
ถ้วนถ้วนถ้วนถ้วนใจจงไกลคลา
เกินประคองเคียงกายทั้งซ้ายขวา
ทันทักในท้องทุกช่องชั้น
บรรจิดรณแท่นทบรรทมภิรมย์ชวัน
ชนบรรจิดรณแท่นแสนสยาย
พอราทวิเคื่อนแถมกระจำฉาย
ต้องพระพายพิศพานสำรวนใจ ๑
ระนอนนึ่งนิกพระวงให้ตกลงไหล
จะเป็นไครคู่สร้างยังกลางแคลง
ข้อมชายชวงสุกสันไม่กินแทนง
ครั้นจะแบ่งออกเป็นควไม่ทั่วกัน
ไม่ลืมคึกคร่ำครวนถึงสวนชวน
มาพร้อมกันสนางเหมือนหย่างเคย
ไถ่นงลัดสน์แต่งองค์ซงเสวย
ข้างว่าเพยพิทวิด้วยปรีดา
ระกุกอกมาล็ดแล้วหนอจำ
มารอัยมาล็ดด้วยให้ทลายพวง

ระกุ่มซ่มักเป็นโรคา

๑ พระบุตรพลึงประนทน์

จากปราสาทศักดิ์หน้าพลึงพลาศัย

นางโถมยงชงวอสุวรรณรัตน์

๑๑ พลึงเคียงวอรวรรล

พวกผู้ชายรายเรียงทยรวนออก

ศักดิ์คามฉนวนกันขึ้นชั้นกลาง

พอสายแสงสุริยามาถึงสวน

พวกคำทรวกทรวกไทรระไวระวัง

๑ นางโถมยงชงไธฉลองบาท

๑๑ พลึงเคียงกลอรวรรล

เห็นพิกลชวนกันขึ้นชั้นต้น

พวงพยอมหอมรณกษัตริย์

พวกข้าทลงท่นวงน้ำถึงสาวทยุก

ข้างเค็ดออกโสภณชมแถมคอกกรัก

ข้างเค็ดช่อชมแสงมกแถมกัก

ข้างเค็ดร้อยสอยสนสุมาลัย

พระบุตรวิวิคเคียงเกียกาทลง

นางข้าทลงน้อยน้อยสอยลกจันทน์

๑๑ สวีสุวรรณกับพราหมณ์สามพลึง

ค้อยเมียงมองตามช่องบันชรชัย

เจ้าพราหมณ์เซ็นสวีสุวรรณไผ่ผืนผาย

จะนั่งอยู่อย่างนั้นก็มิควน

ค้อยลัดกล่งแฝงไม้ใบช่อ

ค้อยนิกณะนางไว้อย่างนั้น

เอาทมอชากออกไปข้างทยาวางใจ ๑

ทูลลาอภิมกศักดิ์วอชชาสัย

ก้านั้นในแท่นห้อมมาพร้อมกัน

พวกโชนทามสามผลึกทักขณ

ฝูงก้านั้นทักคามมาทลามทาง

ถือทามทอกแต่ท้ามคนทักทวาท

เกล้าเกล้ากันพระกลกให้ขบขัง

กันล้าทวนทักทักทักทัก

ออกทวนนังล้ามรอบเป็นชอยกัน ๑

บุรยาทนาทวนเข้าสวนชวน

ชวนชมพินฉบบผาวะบ้ายอ

ให้ทอกทวงล้งทลงผอยผอย

นางโถมยงชงสอยกระชากซัก

ข้างแย่งขุกชิงกันเกียจนเลียบทัก

ให้ประจักษ์แจ้งเพื่อนว่าเหมือนใจ

เค็นตะบักตะบ้องระร้องให้

จะเอาไปฝากน้องของล้ากัน

บันจงชงแถมเกล้าให้สาวสรวก

ต่างชวนกันเกียชิงคิ่งไป ๑

ไค้บันเลียงอิกทักทักสงสัย

เห็นนางในนัยร้อยเกียวลอยนวน

ว่าทักวอพระอิกวอออกมาสวน

ว่าแล้วชวนกันลงจากคำทักจันทน์

มาถึงพุ่มต้นล้าทวนทักสวนชวน

ค้อยพุกกันชบชบกระทยิกทา ๑

พิมพ์ที่มณฑลพิษณุโลก พิมพ์โดย
ถนนสี่พระยา จังหวัดพระนคร

นายเจือ หล่มตาวไรซ์ ผู้พิมพ์ และผู้โฆษณา
พ.ศ. ๒๔๖๐

